

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ז' (תשס"ז)

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

תצוה – פורים

זהר המבאר
הקתר והקבוד

בחוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם ב"ק אדמו"ר רבי מאיר אביהצירא זע"א

אוצר פניני החסידות

שפתי צדיקים | וְכָל מַעֲשֵׂי בַסֵּפֶר נִכְתָּבִים - בְּיַד הַצַּדִּיקִים לְהַשִּׁיב לְשׂוֹאֲלֵיהֶם דָּבָר עַל יְדֵי פְתִיחַת סֵפֶר קָדוֹשׁ **א**
סוד יכין ובעז | כְּנִת הַלְמוּד לְשִׁמָּה עַל יְדֵי הַתְּדַבְּקוֹת בְּקִדְשָׁה וְטַהֲרָה בְּאוֹתֵיזוֹת הַתּוֹרָה **א**
דגל מחנה אפרים | גַּם מְלוּמֵי הָאוֹתֵיזוֹת הָאִירוּ בְּעַת תְּשׁוּבַת הַכֹּהֵן בְּאוֹרֵים וְתַמִּים **א**
דברי ישראל | עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה - מִבְּקָשִׁים שֶׁנִּזְכָּה לְקַבֵּל הוֹרָאָה מֵאוֹתֵיזוֹת הַתּוֹרָה כְּמוֹ מְהַאֲוִירִים וְתַמִּים **א**
צדקת הצדיק | מִכַּח אֲהַבְתּוּ הַעֲצוּמָה שֶׁל אֶהְרֵן הַכֹּהֵן לְכָל יְהוּדֵי נְגֻלוֹ לוֹ סַתְרֵי נַפְשׁוֹתֵיהֶם וְצַרְכֵיהֶם וְיָדַע לְהַשִּׁיב לָהֶם בְּאוֹרֵים וְתַמִּים **א**
דרך המלך | הַתְּעוֹרְרוֹת וְהַתְּלַבְּבוֹת מַעֲיִן בַּסֵּפֶר מוֹסֵר וְחִסְדִּיּוֹת כְּמוֹהוּ כְּגִלּוּי הָאוֹרֵים וְתַמִּים **א**
דברי ישראל | לֹא דֵי לְהִדְחֵק אֶצֶל הַצַּדִּיק, אֲלָא צָרִיף גַּם לְטַהֵר לְבוֹ **ב**
בית אהרן | לֹא יִמְתִּיץ עַד שֶׁתִּתְעוֹרֵר הַתְּלַבְּבוֹת בְּלִבּוֹ אֲלָא יִתְנַעַע בְּעִבּוּדָה וְהַתְּלַבְּבוֹת תְּבוֹא מֵאֲלִיָּה **ב**
תורה אור | ג' עֲשִׂיּוֹת בְּבִגְדֵי אֶהְרֵן - מִשָּׁה, חֲכָמֵי לֵב, כָּלֵל יִשְׂרָאֵל **ב**
פתוחי חותם | חֲשִׁיבוֹת שְׁמִירַת הַפֶּה וּמַעֲלַת הַשְּׁתִּיקָה **ג**
לקוטי שיחות | מִלְחַמַּת עִמְלֵק בְּאַרְבַּעָה זְמַנִּים **ד**
אמת ליעקב | פּוֹרִים - יוֹם טוֹב בִּימּוֹת הַחַל וְקָל יוֹתֵר לְהַמְשִׁיף הָאוֹר אִף בְּחֻלְיָ יָמֵי הַקָּד **ה**
שפת אמת | מוֹעֵד הַמֵּאִיר בְּגִלוֹת תּוֹף הַחֲשֵׁף **ה**
דברי יואל | בְּיוֹם זֶה יֵשׁ לְהַגִּיעַ לְמִדְרָגָה לְהַפִּיף אֶת כָּל כַּחוֹת הַטְּמָאָה לְקִדְשָׁה **ה**
באהלי צדיקים | בְּפוֹרִים בִּיכְלֵת כָּל אֶדָם לְצַעֵק לְקַב"ה וּלְהַשְׁעֵה לְגַמְרֵי **ו**
נדבת פי | בְּפוֹרִים יְכוּלָה כָּל נֶשְׁמָה קֹטְנָה לְעֵלּוֹת לְהִיכָל שֶׁל צַדִּיק מִפְּלָא לְלֹא שׁוֹם עֹכּוֹב **ו**
אמרי נעם | לְעֵשׂוֹת כְּרִצּוֹן אִישׁ וְאִישׁ - בְּיוֹם הַפוֹרִים הַקַּב"ה מְשַׁלֵּם לְכָל אֶחָד

כָּל מַשְׁאֲלוֹתָיו **ז**
תולדות אהרן | סְעוּדַת פּוֹרִים - הִכָּנָה וּלְכוּשׁ לְאוֹרוֹת שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה **ז**
יפרח בןימי צדיק | כָּל הַשׁוֹתָה בְּפוֹרִים כְּאִלוֹ הַתְּעֵנָה מִשְׁבַּת לְשַׁבַּת **ז**
קדשת לוי | כָּכָל כְּפִיֹת וְכִזְיֹת שְׂאוֹכְלִים בְּסְעוּדָה יֵשׁ לְכַנּוֹן עַל שְׂמַחַת קִיּוֹם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת **ז**
שיחות מוהר"ן | רְקוּדִים וּמַחִיאוֹת כִּף אֶפְלוֹ שֶׁל יְהוּדִים פְּשׁוּטִים מִמְתִּיקִים הַדִּינִים **ז**

אוצרות גאוני הדורות

צמח דוד | הַשִּׁגְתַּת נֵר הַתּוֹרָה בְּזִכּוֹת הַדְּלָקַת הַמְּנוֹרָה **ז**
חשק שלמה | אִין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת אֲלָא עַל יְדֵי עֲנָה **ז**
חמדת ישראל | אֲתָה תִצְנֶה כִּי יֵרָא אֱלֹהִים אֲתָה **ז**
יקהל שלמה | עֲדוֹת נֵר מַעֲרָבֵי עַל הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה בְּיִשְׂרָאֵל **ז**
ארשות החיים | הַטַּעַם שֶׁמִּלְשָׁה הִיא כּוֹל לְמַחֵל עַל כְּבוֹדוֹ **ז**
ידיים מוכיחות | הַהֲבָדֵל בְּשִׁמּוֹת הַשְּׂבָטִים בֵּין הַחֲשׁוֹן לְאֶפּוֹד **ח**
הגהות על פרוש רש"י להרי"ף (כת"י) | לְפִי אֵיזֶה סֵדֵר סֵדְרוֹ אֲבִינִי הַחֲשׁוֹן **ח**
מאזני צדק | רְמֵז הַפְּעֻמּוֹן זֶהָב וְרַמּוֹן עַל חוֹבַת הַכֹּהֵן גְּדוּל לְלַמֵּד זְכוֹת עַל יִשְׂרָאֵל **ח**
אור חדש | הוֹדָאָת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה בְּלִילָה עַל הַצֵּלַת יִשְׂרָאֵל מִשְׁפִּלוֹתָם, וְהוֹדָאָת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה בְּיוֹם עַל הַתְּגַבְּרוּתָם עַל הַמֶּן **ט**
כתב סופר | לְהִרְאוֹת גְּדֵל הַשְּׂמִיחָה בְּקִבְּלַת הַתּוֹרָה מִחֲדָשׁ מִרְצוֹן הַלֵּב **ט**
אפריזון | מִצְוֹת מְשֻׁלוֹחַ מְנוֹת שֶׁלֹּא יִתְבַּשְׁשׁוּ הָאֲבִיוֹנִים בְּקִבְּלַת הַמַּתְנוּת **ט**
מועד לכל חי | כָּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה נוֹתְנִים יִשְׂרָאֵל עֲשָׂרַת אֲלָפֵי כֶּסֶף לְבַטֵּל גְּזִירַתוֹ שֶׁל הַמֶּן **י**
מעשי צדיקים **יא**
ספיר ויהלום | הָאֵרָה חִסְדִּית מִן הַפְּרָשָׁה **יד**
זוהר הקדוש | עִם פְּרוּשׁ הַכַּתֵּר וְהַכְּבוֹד **טז**

כאז כן היום: הפרוייקט הפנומנלי הנדיר בהיקפו הרמב"ם המבואר

סניפה וסנופה כ"ג נפח | כיאור רהוט משולב על הדף
 כותרות והקדמות טרחכות | ילקוט ביאורים סקיף
 מאות אלפי הערות והוספות | חובה לכל בן ישיבה

- רשימת הכרכים שיצאו לאור:**
- קדושה** • סודות א
 - דברים** • סודות ב
 - קרבנות** • סודות ג
 - קנון** • סודות ד
 - מרים** • סודות ה
 - אהבה** • סודות ו
 - ומעים** • סודות ז
 - עבדים** • סודות ח
 - עבודת א** • סודות ט
 - עבודת ב** • סודות י
 - עבודת ג** • סודות יא
 - עבודת ד** • סודות יב
 - עבודת ה** • סודות יג
 - עבודת ו** • סודות יד
 - עבודת ז** • סודות טו
 - עבודת ח** • סודות טז
 - עבודת ט** • סודות טז

3 כרכים חדשים מספר קדושה

אור הגאולה לישרי לב

נושאים בפרשת תצוה

אורים ותמים

שפתי צדיקים

רבי פנחס מדינוביץ זיע"א

יכל מעשיך בספר נכתבים – ביד הצדיקים
להשיב לשואליהם דבר על ידי פתיחת ספר
קדוש

ושמעתי בשם הרב הצדיק וכו' מקאזניץ ז"ל, דע מה למעלה ממך עין רואה ואזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים (פ"ב מ"א), פי בבית הראשון ידעו על פי אורים ותמים, ובבית שני על פי בת קול. וזהו דע מה למעלה ממך – הינו ביקמים קדמונים, הנה – עין רואה באורים ותמים, וזהו בבית ראשון, ואזן שומעת בבת קול, וזהו בבית שני.

וכעת בגלות המר יכול הצדיק לראות הכל במה שכתוב בספר, וזהו – כל מעשיך בספר נכתבים, עד כאן לשונו הקדוש. וזהו על דרך שאמר הרב האלקי וכו' הפעל שם טוב ז"ל, פי בפתיחת ספר יכול הצדיק לפעל כל משאלותיו, וכעין נבואה, עד כאן לשונו. (פרשת בהר)

סוד יבין ובעז

רבי מאיר מנדליות מאוסטרך זיע"א

כונת הלמוד לשמה על ידי התדבקות בקדשה וטהרה באותיות התורה

הזהירו אותי לזה מורי הגדולים בתורה ובחסידות, ובתוכם ידידי הרב החסיד מופת הדור מורנו הרב רבי ישראל בעל שם טוב זצלה"ה, פונה רצויה בלמוד לשמה, לדבק את עצמו בקדשה וטהרה עם האותיות בכת ופעל בדבור ובמחשבה, לקשר חלק מנפש רוח ונשמה חיה חידה בקדשת גר מצוה ותורה אור, אותיות המכתומות ומשפיעים שפע אורות וחיית אמתיות נצחיות.

ידיעת עתידות מכה קדשת אותיות התורה
כאותיות האורים ותמים

וכשזכה להבין ולהתדבק בהאותיות קדושים, יוכל להבין מתוך האותיות ממש אפלו עתידות, ולכן נקראת התורה מאירת עינים, שמאירה עיני המתדבק בהם בקדשה וטהרה, כמו האותיות של אורים ותמים.

ומילדותי מיום שהפתי בדבקות האהבה, עם מורי הרב מוהר"ר ישראל תהא נשמתו צרוכה בצרור החיים, הנזכר

לעיל, ידעתי נאמנה שזה היה הנהגותיו בקדשה ובטהרה, ברב חסידות ופרישות, וחקמתו, צדיק באמונתו יחיה, דמטמרין גלין ליה, כבוד ה' הסתר דבר (פ"ב):

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

גם מלויי האותיות האירו בעת תשובת הכהן
כאורים ותמים

ויש בזה סוד עמק ושער גדול ואגלה ואספה וכו', פי ידוע שבאורים ותמים היה העשרים ושפתם אתון בדחק, פירוע מאמר חז"ל. ונמצא פשהיו צריכין לשאל דברים שיש בו שפתים או שלש תבות, כגון האלף לכתוב, האיה היה התשובה בזה, ויש בזה סוד עמק, ואענה חלקי בזה.

כי קבלתי מאדוני אבי-יזקני [הפעל שם טוב] זללה"ה, פי בכל אות מהעשרים ושפתם אתון יש כל עשרים ושפתים אותיות, חרץ מאות מ"ם, והכהן המתלבש ברוח הקדש, השואל אחר שצוה ה' שיהיה כל עשרים ושפתים אותיות באורים, והיו מאירין האותיות עם מלואין שלהן גם כן, ומזה היה יודע כל מה שצריך, והבין.

וזהו אכני שהם ואכני מלואים גם כן, שצריך לאפוד ולחשן וזהו ונתת אל (ח"ש) [המשפוט] את האורים (כח ל), הוא האור של רוח הקדש שהכהן מתלבש בו, ואת התמים שמתמם התשובה על ידי אותיות מלואים שמאירים לעיני הכהן, וה' יכפר והבין (ד"ה ונתת):

דברי ישראל

רבי ישראל ממדוויץ זיע"א

עשה עמנו אות לטובה – מבקשים שנוכה לקבל הוראה מאותיות התורה כמו מהאורים ותמים

וזהו שאנו מבקשין עשה עמנו אות לטובה, אות' הוא ראשי תבות אורים ותמים, טובה היא גימטריא כ"ב, הינו כ"ב אותיות התורה, ועכשו שאין לנו אורים ותמים, אנו מבקשין עשה עמנו אות' הינו אורים ותמים, לטובה' הינו הכ"ב אותיות התורה, הוא יהיה אורים ותמים, להורות לנו איך לעשות, כנ"ל:

צדקת הצדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

מכה אהבתו העצומה של אהרן הכהן לכל
יהודי נגלו לו סתרי נפשותיהם וצרכיהם
וידע להשיב להם כאורים ותמים

מי שאהב את התורה, התורה אוהבתו גם כן, כמו שגאמר בפרק 'הלא חכמה תקרא' אני אהבי אהב' וגו' (משלי ח יח), ומגלת לו כל סתריה ורזי התורה, כמו החשוק לחשוקו. וכן האהב ישראל, הן אוהבין אותו וכו', ומגלין לו כל רזין הגנוזין בנפשות ישראל.

וזה טעם ונשא אהרן את שמות בני ישראל וגו' (כח כט), פי השם הוא שרש פח חיות נפשו במקורה ומקום אצילותה למעלה מעלה, וילב אהרן האהב ישראל גלויים סודות כל הנפשות בשרשן.

ועל ידי זה מתגלין לו כל חללי עלמא, שהיו שואלין באורים ותמים והאותיות בולטין – פרוש שיש בליטה בלב להאהב ישראל על ידי שמות בני ישראל – לדעת רצון השם ותפרך בהנהגת העולם דבר בעתו: ככל דור ודור (אות קצח):

דרך המלך

רבי קלונימוס קלמיש מפאיסצנא זיע"א

התעוררות והתלהבות מעיון בספר מוסר
ותסירות כמוהו כגלוי האורים ותמים

נמצא שהתגלות נבואית היא ההסתכלות בספר, הספר מגלה לא דברים בודדים, רק גם את העצם בעל שער הקומה, ועל ידו נתגלה לו נבואתו, לא של עתידות שחדלה מעת החרבן, רק הנבואה של ההדרכה ושל התקרבות והתקדשות ישראל.

וכל איש יודע ומרגיש זאת, שלפעמים כשפרכה להסתכל בספר, פתאום מתפעל מאיזה דבר, ונרתע לאחוריו, והדבר הזה נוקב והולך בלב, לא ינוח ולא ישקט פמה שנים, עד שיש ביכלת הדבר הזה להפכו לאיש אחר לקדשו ולהעלותו.

ומה ועל מה הוא זה, למה כבר כשיסרוהו בני אדם, וכבר הסתכל בספרים מזה הענין ולא קם ולא זע מהם, ועמה פתאום כל כך הדבר נוקב בלב וימנער את מחו. אכל מין ראיה של אורים ותמים היא, כל האותיות פתובים, ואחדים מהם נוצצים לעיני הכהן, אכל רק להכהן בעל רוח הקדש,

ויהמשיך עד לארץ, ולחבר על ידי זה שמים וארץ.

מה שאין פן עתה בדורות השפלים, עצם נשמת המחבר נשארת מקיפה למעלה כנ"ל, ורק מה שמחדשים ומגלים לעבודה נמשך להם לארץ, מין הארה מצעם נשמתה, ועצם הנשמה אי אפשר לה שתמשך לארץ (פרשת שמות):

הקומה של בעל המחבר, באיזה אופן גלה המחבר את אישיותו בזה, על ידי אכריו, על ידי עניני העבודה שלו, מחשבות והשגות שחדש, ובין כלם עצם שעור הקומה שלו נתגלה ועל ידי נבואתו.

מה שאין פן באורים ותמים, לא היה נכתב שום עבודה דרכים וחדושים, רק עצם שמותיקן של השבטים, ראובן שמעון וכו', עצם נשמותיקן, עצם שמותם ומהם נתגלה הכל, רק אז שהיו הדורות קדושים ובמקדש היו, יכלו גם את עצם נשמותיקן לגלות

וכהן אחר אם אינו בעל רוח הקדש העומד בצדו לא ראה.

וזהו החלוק בין וְכָל מַעֲשֵׂי בַסֵּפֶר, הינו הנבואה על ידי הספר, והנבואה שהיתה על ידי עין רואה באורים ותמים, הינו חוץ מזה שכבר דברנו החלוק שבאורים ותמים גם נבואה של עתידות גם להתלבש בעולם הזה נמשכה, אלא אף בנבואה של עבודה וקדושה חלוק יש.

הנבואה של הספר שנתגלה על ידי שעור

פרשת תצוה

עולה מאליה, הינו שצריך ליגע עצמו בעבודת עד שתהא שלהבת עולה מאליה, כי ממילא יעלה התלהבות ולא שייכנו לזה. ולא כהתסידים השוטים המחפשים ומצפים להתלהבות, רק שצריך לעמל בעבודת והשלהבת מעלה מאליה.

וזהו שנאמר יצרך אתו אהרן וכניו מערב עד בקר, מערב היא בחינת חשכות, עד בקר, שאיר לו, חקת עולם לדרתם מאת בני ישראל, הינו שאיר לו בתמידות לדורותם מאת בני ישראל:

ועשית כגדי קדש לאהרן אחיד וגו' ואתה תכבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה ועשו את כגדי אהרן לקדשו וגו' ועשו כגדי קדש לאהרן אחיד ולכניו וגו' (כת ב-ד)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

ג' עשיות בכגדי אהרן - משה, חכמי לב, כלל ישראל

להבין שלש עשיות הללו שבכגדי אהרן: של משה, ושל חכמי לב, וסתם ו'עשו' משמע של כלל ישראל.

'כגדי אהרן - לבוש לבחינת 'אהבה רבה' שמשמך אהרן לנשמות ישראל

הנה אהרן הוא משבט רועים המפרנסים וממשיכים לכללות נשמות ישראל מאור אין סוף ברוך הוא, שהוא איש החסד וכהן גדול הממשיך בחינת 'אהבה רבה', ובגדי אהרן הם לבושים לאהבה זו.

האור מאיר רק על ידי כלי ולבוש

דהנה כדי שיהיה גלוי על נפשו שיפגע עליו שפע רב וגלוי עצום עד שיגיע למעלת ומרגת 'ובכל מאדו' (דברים ו ה),

פתח ואמר כנ"ל: כתיב 'אם תכתוש את האויל במכתש לא תסור מעליו אולתו', הראיתם מעולם לכתש את האויל במכתש, אלא כי אנרא דכלה דוחקא (ברכות ו), אמנם אויל, אף שהוא כותש ודוחק את עצמו במכתש, הינו בדוחקא דצבורא, אינו מתפעל כלום ולא תסור מעליו אולתו, עד כאן לשונו.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

ועל דרך זה יש לומר בדרך צחות, זהו שנאמר ויקחו אליך שמן כתיב למאור, פרוש למאור הינו לאורה של תורה כפרוש אור החיים הנ"ל, וכמו שאמרו רז"ל הוי מתחמם כנגד אורן של חכמים (אבות פ"ב מ"ו).

והנה אנרא דכלה דוחקא, זהו שנאמר כתיב ופרש רש"י כותשין במכתשת, הינו דוחקא דצבורא כנ"ל, אמנם ויקחו אליך שמן, דוחקא כתיב למאור, הינו הכני דעת, אבל האוילים אף שהם כותשין במכתשת הינו בדוחקא דצבורא, לא תסור מעליו אולתו כנ"ל. והבן:

באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יצרך אתו אהרן וכניו מערב עד בקר לפני ה' חקת עולם לדרתם מאת בני ישראל (כו)

(כא)

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

לא ימתין עד שתעבור התלהבות בלבו אלא יתגע בעבודה והתלהבות תבוא מאליה

באהל מועד. אהל הוא לשון הארה, כמו 'בהלו' גרו (איוב כט א). מועד שהוא לפעמים ואינו בקביעות. יצרך אתו אהרן וכניו, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן וזית וך כתיב למאור להעלת נר תמיד (כתיב למאור, היתים היה כותש במכתשת, רש"י) (כו כ)

דברי ישראל

רבי ישראל ממודוניץ זיע"א

לא די להחמק אצל הצדיק, אלא צריך גם לטהר לבו

או יאמר כתיב למאור, ופרש רש"י היתים היה כותש במכתשת, וידוע וזית קשה לשקחה (הוריות ג), ואם כותשין אותו במכתשת יוצא ממנו שמן הינו חכמה פדוע. וכנה יובן הפתוח אם תכתוש את האויל במכתש וכו' לא תסור מעליו אולתו' (משלי כו כב), ותמה אבי אדוני וקני זצוק"ל, הראיתם מעולם לכתש את האויל במכתש, פלפלין כותשין במכתש, לא אויל.

ונראה לי עוד להוסיף על קושנתי, אמאי באמת לא אמר בדרך שאמר מקדם יתחת גערה במבין מהכות כסיל מאה' (שם י"ט), וכך הוי ליה למימר כאן, אם תכה את אויל מאה לא תסור מעליו אולתו, ולמה נקט מכתש דוקא.

אלא כלפי דמצינו בנית אף שהוא קשה לשקחה - מפל מקום אם כותשין אותו במכתשת יוצא ממנו חכמה כנ"ל, אמנם אויל אף אם תכתוש אותו במכתש לא תסור מעליו אולתו.

מעשה שהיה אצל רבי יחזקאל מקומודי זיע"א

ומעשה שהיה כף היה, פעם אחת פשהה אבי אדוני וקני זצוק"ל מסב בשלחנו היה דוחקא דצבורא, ובתוף כף הביט אבי אדוני וקני ז"ל וראה שוטה אחד שכותש ודוחק את עצמו בתוף העם ודוחק את העם מאד.

שהוא בחינת 'אהבה רבה' הנבא מלמעלה, לזה צריך להיות בחינת כלי ולבוש במה שתשרה ותתלבש האהבה שתבא ליד גלוי בפעל ממש, כי אין אור בלא כלי ולבוש.

הלבושים לאור האהבה הם התורה והמצוות

ועל זה נאמר 'זמן אהרן שירד על פי מדותיו' (תהלים קלג ב). 'מדותיו' מלשון 'מדו בד' (ויקרא ו א), אלו הלבושין, שהם הם התורה והמצוות שהם בחינת לבושין לאהבה זו, כי מאחר שבחינת אהבה זו נמשכה מבחינה דלאו מפל מדות כו', למעלה מגדר חכמה כו', אינה נתפסת בשום שכל שבגדר חכמת הנבואים והשגתם, אלא באשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצוות שהם רצונו וחקמתו ותברך מבחינת אנת חכים ולא בחכמה ודיעא כו'.

שלוש מדרגות בתקון ועשיית הלבושים, א' - מדרגת משה, המשכת אור אין סוף להכמה

והנה בתקון ועשיית לבושים אלו יש ג' בחינות ומדרגות. מדרגה הא' הוא של משה, כי משה נקרא על שם 'כי מן המים משיתהו' (שמות ב ט), ופרוש 'משיתהו', מההעלם אל הגלוי, שנמשך מן ההעלם שלמעלה מן ההשתלשלות, מן המים, בחינת מקור התורה, שכל התורה היא בחינת פד שנשאב מן הים - הם כ"ד ספרי דאורייתא, וכמו שנאמר (בראשית כד טז) 'ותמלא כדה ופתע' (תיקון תיקון כא ט:).

והנה על בחינת לבוש זה, הוא ענין מה שאמרו רז"ל שהתורה נקראת פלה (שמו"ר מא ה) ומארשה (פסחים טז:), קהלת יעקב וישראל, הם בחינת חתן המשפיע כו', שהם המשפיעים להיות בחינת אור אין סוף בחכמה.

והם העוסקים בתורה לשמה - לשם התורה, דהינו שיהיה התהוות בחינת תורה. וכן במצוות כתיב 'ועשיתם אתם' (ויקרא יט לו), 'אשר יעשה אתם האדם כו' (שם יח ה), שהאדם הוא הממשיך ועושה אותן מצוות.

מדרגה הב' - החכמי לב, בחינת לב אחד ובוטול מדרגת חכמה

ומדרגה השנייה, היא בחינת עשיית לבוש שעושים חכמי לב, הנקראים 'חכמי לב' על שם שאין להם אלא לב אחד, בבחינת בטול, בחינת חכמה. כי בחינת נפרד - שיש לו שתי לבבות, עליו נאמר 'אשר אתם זנים אחריהם כו' (במדבר טו טז), שאין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות (סוטה ג) - שנסתלק ממנו בחינת חכמה כו'.

מה שאין כן בבחינת לב אחד, על זה נאמר 'אשר מלאתיו רוח חכמה', להיות נשפע עליו רוח חכמה מאתערוטא דלעילא

על ידי אתערוטא דלתתא 'חכמי לב'. ולכך יעשו את בגדי אהרן לקדשו, שגם הם עושים בגדי אהרן בבחינת קדש העליון על ידי המשכת חכמתו ורצונו ותברך, מאחר שהם בטלים אליה ונעשים בחינת מרפכה.

המדרגה הג' - כלל ישראל, בחינת אהבה טבעית המסתרת בלב כל איש ישראל

ומדרגה השלישית הוא בחינת 'ועשו סתם של כלל ישראל, דלא כתיב בהם 'לקדשו', אלא סתם 'לכהנו ל', שהוא בחינת עשיית המצוות מעשיות בסתם מאהבה הטבעית המסתרת בלבד.

ואף על פי כן הם ממשיכים לבוש עליון לאהבה זו, דהינו לבוש מלכות, פי 'שום תשים עליך מלך' (דברים יז טו) כתיב בקבלת על מלכות שמים בשלמות בלב ונפש. ונעוץ סופן כו', שהלבוש נמשך מבחינת ברכה עליונה כו':

ועשו את האפר זהב תכלת וארגמן תולעת שני ושש משור מעשה חשב. שתי כתפת חכרת יהיה לו אל שני קצותיו וחקר (כח ו-י)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

חשיבות שמירת הפה ומעלת השתיקה

אפשר לרמוז הפסוקים האלה על הפה, דצריך האדם לשמרו שמירה גדולה, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לד יג-י) 'מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב, נצר לשונך מרע' וגו', הרי ראיה דחיי האדם תלויים בפיו.

וכן אמר שלמה המלך עליו השלום (קהלת ו ז) 'כל צמל האדם לפיהו. וכל החכמים, ראשונים ואחרונים, מזהירים ומזכירים על הפה, והתנא אמר (אבות פ"א מ"ז) לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, ועוד אמר (שם פ"ג מ"ג) סיג להכמה שתיקה.

ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (כד הקמת ערך רשות ט) אם דבור פסוף, שתיקה זהב. כי לא נברא האדם פי אם לעסק בתורה, ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא ט:), השח שיחת חלין עובר בעשה, שנאמר (דברים ו ז) 'ודברת בס' ולא בדברים בטלים.

וכמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (חולין פט:), על פסוק (תהלים נח ב) 'האמנם אלם צדק תדברון', לא נברא האדם אלא להיות אלם, יכול אפלו בדברי תורה כן, תלמוד לומר 'צדק תדברון'.

חמשה מיני דבור

נמצינו למדין, דדברים בטלים אית בהו אסורא. ולשון הרע ונבלות הפה

אכא ברת, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים יב ד) 'יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות'. באמת, לשא ולתן הרשות בידו. ולהוכיח את העם ולדבר להם דברי מוסר מצוה בידו. וללמד ולהתפלל זהו עקר ביאת האדם לעולם.

שתיקה שנה זהב

זהו פנות הפסוק, ועשו את האפר, 'אפר' גימטריא 'פה', ובה להזהיר שישמרו את הפה שמירה כראוי. והשמירה היא שתיקה בשתיקה, וזהו שנאמר זהב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אם דבור פסוף, שתיקה זהב.

רמז לחמשה מיני דבור

תכלת וארגמן, לרמז מה שכתבנו בדברים שישיחק בהם ודברים שידבר בהם, והם רמוזים בראשי תבות ארגמן, א'סור ר'שות ג'מר מ'צוה ג'כרת.

וזה פרושם: א'סור, הם דברים בטלים שאסור להתעסק בהם, שהרי כתוב 'ודברת בס' ולא בדברים בטלים, ואכא אסורא. ר'שות, הם דברי משא ומתן, שהרשות בידו לדבר בעסקי משא ומתן כדי להחיות את נפשו. ג'מר, הוא ללמד תורה. מ'צוה, הוא להוכיח לעם ולדבר דברי מוסר וכיוצא. ג'כרת, אם מדבר לשון הרע ונבלות הפה, ונכרת האיש ההוא.

וזהו שאמר תכלת וארגמן, דהינו, תכלית הפה ועקרו הוא לשמור מה שרמזו בארגמן, וזהו מן האסור וישמור לקיים המתר.

גם דברים המתרים צריך לדבר בענוה

תולעת שני, בא לרמזו, דאף על פי שהתנו לפה שני ענינים, האחד לשא ולתן, והשני לעסק בדברי תורה, מפל מקום בעיני שיהיו דבריו בענוה ובשפלות, וזהו תולעת שני, שיהיה נמוך וענו בתולעת. ו'שני, אל תקרי 'שני' אלא 'שני', לרמז שיהיה ענו בשני ענינים אלה, במשא ובמתן ובדברי תורה, שאף בדברי תורה צריך ענוה ושפלות, כמו שנאמר (קהלת ט ז) 'דברי חכמים בנחת נשמעים'.

זהו מלפנים בשמות הקדש הרמוזים כפה

ושש משור, בא לרמזו, דמצינו הפה נקרא שלשה שמות: פה, לשון, שפה. וכל אחד מהם רמז שתי פעמים בשמות הקדש, 'פה' גימטריא ס"ג וכ"ב אותיות. עוד, גימטריא 'פה' עם הפולל 'אלהים'. 'לשון' גימטריא 'שכינה' עם הפולל, ועוד, גימטריא 'אלהים' דיודיין ו'אלהים' פשוט. וכן 'שפה' גימטריא 'שכינה', ועוד, גימטריא 'אלהים' דיודיין ו'אלהים' פשוט. וכשיחשב האדם ששה השמות הקדש הרמוזים, יעדה תאחז אותו ויזהר מלפגם בשמות אלו.

וזהו שאמר ושש משזר, דהינו, ששה שמות הנזקרים יהיו משזרים וקשורים בלבד כדי שתשמרו את פיה שלא תפגם בהם. וזהו שאמר מעשה חשב, דהינו, הדבר הזה תלוי במחשבתך, שתחשב בשמות האלה שלא תפגם.

והנה משזר אותיות 'שם רז' ו'שם זר', דהינו, אם שמרת פיה כראוי אשריך וטוב לך, לפי ש'שם רז', הוא סוד הששה שמות הרמוזים. ואם לא שמרת פיה, דע ש'שם זר', הוא סמאל"ל הוא יצר הרע, וקנה שם מקומו, ד'לפתח חטאת רבין' (בראשית ד' : ט).

ירכה בשתיקה

שתי כתפת חברת יהיה לו אל שני קצותיו וחבר, בא לרמוז דצריך להרבות בשתיקה יותר ויותר, ויחשב כאלו שפתיו תפורים ומחברים זה בזה. וזהו שאמר שתי כתפות, אותיות 'תכפות', מלשון תכיפה שנקראת בלשון משנה תפירה. דהינו, יחשב שני קצות שפתיו כאלו תפורים ומחברים זה בזה:

פרשת זכור

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

מלחמת עמלק בארבעה זמנים

מלחמת עמלק עם בני ישראל מצינו, בכלל, בארבעה זמנים: א, מיד בצאת בני ישראל ממצרים. ב, בשנים האחרונות שהיו בני ישראל במדבר, לפני כניסתם לארץ ישראל (אלא שאז התפשט עמלק לכנעני).

ג, בשנים הראשונות שהיו בני ישראל בארץ ישראל, לאחר מניי שאול המלך ולפני בנין בית המקדש (שהיו הסדר בני' הדברים שנצטוו בכניסתם לארץ: מניי מלך, מלחמת עמלק ובנין בית המקדש). ד, בדרך דמלכא משיחא.

שתי תקופות חלוקות לאחר צאת עם ישראל ממצרים

דברי ימי ישראל, מאז שנעשו לעם בצאתם ממצרים לקבל את התורה, נחלקים לשתי תקופות:

א, כאשר בני ישראל היו במדבר, שלא היה להם עסק עם גשמייות העולם, וכל צרכיהם שנתלקים למזון לבוש ובית היו באמצעות המן, בארה של מרים וענני הכבוד.

ב, כאשר בני ישראל נכנסו לארץ שבעת עממין בכדי לעשותה ארץ ישראל, שבתקופה זו נקלל גם זמן הגלות, כאשר בני ישראל נמצאים בארצות האמות כדי

להכין שם את היעוד 'עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות' (ספרי דברים א), לעשות מהם דירה לו יתברך.

ארבעה זמנים הנ"ל במלחמות עמלק – שנים הראשונים היו בתחלת וסוף התקופה הראשונה, והשנים האחרים – בתחלת וסוף התקופה השנייה.

ההקבלה בין שתי מלחמות עמלק שבתקופה השנייה לשתי המלחמות שבתקופה הראשונה

וכיון שרואים אנו ששתי המלחמות שבתקופה הראשונה, היתה הראשונה עם עמלק גלוי והשנייה עם עמלק נסתר (שהתפשט לכנעני) – הרי זו הוכחה שגם שתי המלחמות שבתקופה השנייה, הנה המלחמה הראשונה בימי שאול היתה עם עמלק גלוי, והמלחמה השנייה, בדרך דעקבתא דמשיחא, דורנו זה, הדור שאליו בא משיח במהרה בימינו – היא עם עמלק נסתר.

פתוי הקרירות של עמלק בתקופה הראשונה קדם מתן תורה

אודות מלחמת עמלק בתחלת התקופה הראשונה, נאמר 'אשר קרף' (דברים כה יח), ומפרש המדרש (תנחומא כי תצא ט), 'קרף' מלשון קרירות. הוא לא הרג חס ושלום, אלא רק פעל קרירות.

כאשר בני ישראל הלכו למתן תורה, ורצו להכריז נעשה קדם לנשמע, הן אם יבינו והן אם לאו, יקיימו מה שישמעו – בא עמלק ופועל קרירות.

עמלק לא טוען שלא ילכו חס ושלום לקבלת התורה, הרי גם הוא נכד של אברהם ויצחק; הוא רק טוען: מהי ההתפעלות שאטה יוצא מהפלים וזועק נעשה קדם לנשמע, לקבל על עצמך לעשות עוד לפני שאטה יודע במה המדבר?

הרי אטה בעל שכל, והראיה, שרוצים לתן לך תורה ש'היא חקמתכם ובינתכם לעיני העמים' (דברים ד ט), ולבעל שכל לא מתאים לצאת מהפלים ולדלג ממדידה והגבלה, משעם ודעת שלו, ובפרט לצעק 'נעשה', שיעשה כל מה שישמע, הן אם יבין, והן אם לאו.

ואדרבה – טוען הוא – ביון שהתורה היא אמת, והיא ענין של חקמה, אם פן, למאי נפקא מנה אם יקדים נעשה לנשמע או להפך; באיזה אופן שיהיה, גם אם יקדים לנשמע לנעשה, יבוא בודאי ל'נעשה', ביון שזהו דבר המחייב על פי שכל.

על ידי קרירות והתחכמות יוצאים לגמרי מדרך התורה

על כך בהירה התורה, שידעו, שעל ידי הסדר של 'אשר קרף', קרירות, נעשה

לאחרי זה הפרוש השני ד'אשר קרף', מלשון קרי. ענין זה מתחיל מהפרוש הראשון ד'אשר קרף' – קרירות. מהנהגה ד'יודע ציד', באים ל'איש שדה' (בראשית כה כח), שיוצאים ועוזבים את ה'אהלים', אהלי שם ועבר, דקאי על תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

חיכים להתנהג בדרך של 'עקב איש תם', ואז הולכים בדרך הנכונה, כדברי הגמרא (שבת פח:) על הפסוק 'תמת ישרים תנחם' (משלי יא ג), שההליכה בתמימות – 'תנחם', זוהי הדרך הנכונה.

אבל אלו שלא מסכימים עם הסדר של 'עמא פזיזא', וטוענים שהתורה ענינה שכל, ובפרט כאשר מדבר אודות שכל נעלה ועמק ביותר, לא צריכים לצאת מהגדרים, אלא צריכים לגשת מתוך סדר, נשמע ואחר כך נעשה – אזי סוף-כל-סוף 'סלף בגדים ישרים' (שם), שמזה נעשה הפרוש השני ב'אשר קרף', פנ"ל.

ערמתו ופתויו של עמלק במלחמתו עם ישראל קדם כניסתם לארץ

כל הנ"ל הוא בנוגע למלחמת עמלק בתחלת התקופה הראשונה. אך בסופה של תקופה זו, בשנים האחרונות של דור המדבר, קדם כניסת בני ישראל לארץ ישראל – בא עמלק עוד הפעם להלחם עם בני ישראל, אבל כאן עשה עוד ערמה, שהתלכב בלבושים של כנעני כדי שלא יכירו שהוא אותו אחד שנהל מלחמה בתחלת הארבעים שנה.

במלחמה השנייה לא בא עמלק כמו בן אברהם ויצחק, אלא כמו כנעני, גוי בעיניי של תורה ויהדות – טוען הוא – אינו מתערב כלל. בשעה שאטה לומד ורועה להתנהג פיהודי – אינו מתערב, עשה כרצונו; אבל דבר אחד הנני דורש מכם: בעיניי השכינים לארץ פנען – תלמד ממני, בעיניי אלו עליך לקבל את מרותו של כנעני.

הוא בא ליהודי וטוען: ביון שהנך מסים עתה את הלמוד והחנוף של דור המדבר, ועליך להתכונן להכנס לארץ פנען, לעסק בכל ל"ט מלאכות עובדין דחל – מכרח אטה ללמד את העיניי והסדרים של ארץ פנען, כדי שתוכל להיות לך אחיזה בארץ זו.

אם לא תתלמד סדרי ארץ פנען ותהיה תחת מרותם – אינך יכול לצפות שבבואך לארץ פנען תוכל להיות שם, לצלח את העולם ולהשאיר יהודי, כלומר, הן להרויח עבור ההוצאות, והן להקפיד על שמירת שבת ויום טוב, לתן צדקה, ולהעניק לילדים חנוף על פי תורה וכו' – כיצד תוכל לעמוד בכך?

החשף, שאור הוא להאיר במקום החשף, שרָגָא בטהרא מאי מהני (שפת אמת ליקוטם - תנוכה):

בדורות האחרונים אין די בהארת הרגלים לכן הוסיף לנו השם יתברך הנכה ופורים

כל אלה הימים אשר המה קבועים לדורות, המה עמודים שהעולם עומד עליהם, וכמו הג' רגלים שהם ממש רגלים שכל השנה נשען עליהם. רק בדורות הקדמונים היה די להם בג' רגלים, ודורות האחרונים שהיה גלוי וידוע לפני אבינו שבשמים שלא היה לנו תקומה חס ושלום, והוסיף לנו מועדות אלו. ואנו נתקיים בנו אין שוטה נפגע.

אכל חכמים הראשונים ועובדי ה' באמת, בלי ספק מרגישים ורואים שבבא זמנים הללו אי אפשר להתקיים בלי סיוע היום טוב הזה וכו', ובודאי הרגלים שבתורה המה במצלה עליונה, כענין ההפּרש בין גבוותא מלשה רבנו עליו השלום ב'זה הדבר', אספקלריא המאירה. ורגלים אלו דחנכה ופורים שהמה רק דברי קבלה ותורה שבעל פה וכו'.

בפורים אפשר לזכות יותר מהרגלים

אכן נראה לי כי אפשר לנו לזכות יותר בהרגלים אלו שאותם יכולין לקיים בשלמות, כי בהרגלים חסר לנו עליות רגל שזה היה עקר שמחת הקוג, וימים טובים דחנכה ופורים יכולין לקיים בשלמות וכו'.

ובהרגלים היה באמת עליות נפשות בני ישראל וכו', אכל בימים אלו יכולין לקבל הארת היום טוב כמו שאנו עומדין בלי שנוי (תנוכה שנת תרמ"ד):

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

ביום זה יש להגיע למדרגה להפך את כל כחות הטמאה לקרשה

אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה טו). כי בכת קדשת יום הפורים והשמחה בו צריכים להגיע למדרגה זו להפוך כל כחות הטמאה של המן אל הקדשה ולהכניסם במרדכי, כי מתעורר המן שנכנס בית המן לרשות מרדכי ונעשה ביתו קדוש בקדשת מרדכי, באשר היה קדוש בית מרדכי, ולא גבר חלוק והקביל ביניהם כלל, כמו כן צריכים אנו להפוך כחות הרע מטמאה

להראות 'קונצים' ולפעל ענינים - אזי תוכל להצליח בהמשרה או בהמסחר שלך, ותוכל להיות איש עסקים מצליח, פיון שעשית את אותם הכנות שעושה גוי להבדיל.

על כך מזהירה התורה - שידעו מיהו המסתתר בטענות אלו. מסתתר כאן עמלק שמפריע לבני ישראל לילך למתן-תורה. ומלבד זאת שלא זו הדרך לעשות את העולם דירה לו יתברך, לעשות מארץ פנען ארץ ישראל, מתגלה אחר כך שרוצים להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים, רחמנא לצלן, גם הגוף שלהם.

בכרי שבני ישראל ישארו שלמים גם בגופם - הרי זה רק על ידי זה שנשמתם תשאר שלמה, והדרך לזה היא 'תמת ישרים תנחם', ולא להניח חס ושלום לאלו שרוצים לקרר מהתלהבות בתורה. זוהי הדרך היחידה להבטיח שגם הגוף ישאר שלם, כפשוטו, ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו (ח"א עמ' 208 ואל"ף):

פורים

מעלת היום

אמת ליעקב

רבי אברהם יעקב מסאטמר זיע"א

פורים - יום טוב בימות החל וקל יותר להמשיך האור אף בחלף ימי החג

ההבדל בין שבת ויום טוב לחנכה ופורים, שבת ויום טוב הם בחינת אור, עליות העולמות (פע"ח הקדמה לשער השבת), ובודאי מרגישים בני ישראל את האור בשבת ויום טוב. אמנם בצאת השבת והיום טוב וחוזרים ימי החל נסוגים ונופלים, ומתקשים לעצב האור לימי החל.

אכל אומר אני, חנכה ופורים הם יום טוב בימי החל, הם בחינת גר (פע"ח שער החנוכה), גר מצוה ותורה אור (משלי ו כג), ויכולין להמשיך האור, כי חנכה ופורים שהם בחינת גר הם בחינת צמצום, ובנקל יותר להמשיך האור:

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א מועד המאיר בגלות תוך החשך

אמר רבותינו הקדושים זי"ע פי חנכה ופורים הם מחזקים אותנו בגלות, פי הם מאירים בגלות תוך

כאשר הפנעני מלך ערד בא ואמר שיש ללמד את עניגי ארץ פנען פיון שדוקא על ידי זה יוכלו להפנס אליה - צריכים לידע, שלא זו בלבד שאין זו הדרך לעשות מארץ פנען ארץ ישראל, ארץ אשר גוי עיני ה' אלקיך בה' (דברים יא יב), אלא אדרבה, זהו ענין שמנהל מלחמה נגד בני ישראל ונגד ארץ ישראל; בענין זה מלבד אותו עמלק שלא רצה להניח לבני ישראל לקבל את התורה, וקרר אותם מפל עניני קדשה.

ויתרה מזה גלתה התורה: לא זו בלבד שבהפנעני מלך ערד מלבד עמלק שמפריע למתן תורה ומפריע לרוחניות של בני ישראל, אלא יתר על כן, שבזה מלבד ענין שמפריע ומנהל מלחמה נגד גוף של יהודי, כפי שהתגלתה בימי הפורים פנימיות הפונה האמתית של כל הטענות - להשמיד להרג ולאבד חס ושלום את כל היהודים, גם את הגוף.

צריכים לדעת שהדרך להפנס לארץ ישראל היא - שלא לילך בשיטה של הפנעני מלך ערד, אלא אדרבה: ויחרם אתהם' (במדבר כא א).

טענותיו של עמלק השוכות גם בדורנו והמענה על כך

כאמור לעיל, הנה גם בסוף התקופה השניה קדם שצריכים להפנס לארץ ישראל, ארץ אשר גוי עיני הויה אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, שזהו דורנו זה, צריכים לנצח תחלה את המלחמה של הפנעני מלך ערד.

מה היא המלחמה שלו? - הוא בא ליהודי ואומר: פיון שאפה צריך להיות סוחר - עליך להתנהג במסחר כמו רב הסוחרים, כמו גוי, להבדיל. אם אתה צריך להשיג משרה - עליך להתכונן לקף כמו שגוי מתכונן לקף. לכל ראש עליך ללמד את הענינים שהם הפך התורה - לא להתחשב עם השגת גבול, אבך לשון הרע, רבית וכו', ואתה מוכרח לבטל מלמוד התורה כדי להצליח בעניני העולם.

לכל לראש - טוען הוא - עליך לשכח שכל ענין הוא בהשגחה פרטית מההשגחה העליונה, והאדם הפתוח למטה צריך רק לעשות כלי לקבל את ברכתו של הקדוש ברוך הוא. כל זה עליך לשכח, ולילך עם הגישה שפתי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה' (דברים ח יז).

ואזי, כאשר תהיה אצלך קנאת סופרים' שפזו, ותהיה סבור שצריך אתה

כאלו מתענה משבת לשבת, וכן הוא מתקן וכו' וכו'. ושלחתי לכם למכתבי זה המה 'פרפראות' לפורים כטעם 'שלו הייתי ופרפרתי' (איוב טו יב) וכזה נמתיקים כל הדינים, 'ודברי שלום ואמת' (אסתר ט ל) ונקרעים כל המסכים (למבדילים) [המבדילים] כטעם 'בגדיו לא יפרם' (ויקרא כא ט), ופורים בשתייה לכבו או 'בגדיו לא יפרם', 'קרעו לבככם ואל בגדיכם' (יואל ב ג), ואחי ורעי אכלו מעדנים ושתו ממתיקים פי חרות וכו' (נחמיה ח ט) (מכתב לאחיו רבי משה מסאמבור זיע"א ואנשי שלומו):

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מבדוטיטוב זיע"א

בכל כוית וכוית שאוכלים בסעודה יש לכוין על שמחת קיום התורה והמצוות

כשאוכל ושותה בפורים לא ירבה בהוללות, רק יקבל על תורה ועל מצוות כמו בימי מרדכי ואסתר, וכזה יהיה עקר שמחתו ויקים שוש אשיש בה' (ישעיה סא ו), ובכל פזית וכוית שאוכל יבין ששמח בעל תורה ומצוות וישמח ויעלו בקבלת התורה.

וגם ישמח ויעלו ויכוין באכילה ושתיה שכל האמות העולם יעשו עמנו טובות וכל הרעות יתהפכו לטוב ויקים בנו 'ולא שמע אלקים אל בלעם ויהפך ה' אלהיך את הקללה לברכה', אמן סלה נצח ועד (קדושה רביעית - פורים):

שיחות מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

רקודים ומחאות כף אפלו של יהודים פשוטים ממתיקים הדינים

התורה הקדוש הזאת (ליקוטי מוהר"ן ח"א תורה ט) שנאמר שם שעל ידי המחאת כף ורקודין נמתיקין הדינים, היתה פגנתו כפשוטו, שיחזקו עצמן לשמח בימי שמחה, כגון פורים וחנוכה וימים טובים, או חתונה. וכיוצא בזה כל מיני שמחה של מצוות, שיחזקו עצמן בשמחה גדולה עד שיזכו להתעורר לרקודין והמחאת כף, ועל ידי זה ימתיקו הדינים.

כי כל דברי התורה לא בשמים הוא לאמר, שאין מי שיכול לזכות לזה להמתיק הדינים על ידי המחאת כף ורקודין כי אם גדולים בני עליה, רק כל אחד מישראל יש לו כח הזה פשיקים הדברים כפשוטן באמת ובתמימות (אות קלא):

הוא משלם מדה כנגד מדה, ולזאת ימי הפורים המה ימי רצון שהקדוש ברוך הוא משלים רצון כל אחד מישראל למלאות משאלותיו, כי גם המה קבלו על תורה ברצון.

וזהו השתייה כדת אין אנס' (אסתר א ח), הינו השתייה רומז על ימי הפורים פי שתייה מרבה מאכילה, וקבלו ית' של תורה 'באין אנס' רק ברצון.

לזאת 'פי כן יסד המלך', הינו ביון שפן הוא שקבלו ברצון, גור מלכו של עולם, 'על כל רב ביתו לעשות כרצון איש ואיש' - להשלים רצון כל אחד מישראל לטובה:

משתה ושמחה

תולדות אהרן

רבי אהרן מזוטמיר זיע"א

סעודת פורים - הכנה ולבוש לאורות של כל השנה

צריך האדם שיאזא לשוב בפורים בתשובה שלמה ולקבל על עצמו השני תורת, ויעשה הכל בשביל הבורא ברוך הוא, אפלו אכילה ושתיה יעשה רק בשביל שיהיה לבוש והכנה להאורות גדולים שירדו.

וזה הוא פגנת של אכילת פורים וערב יום הפורים, שידוע שפגנת אכילה ושתיה של שני הזמנים האלו הם עקר לבושים והכנות לאורות של כל השנה, ולכך נקראת 'סעודת פורים', מלשון מסעוד, שסועד את האורות העליונים וכו'.

ולפי שחדוש העולם היה בפורים והתחיל עולם התקון על ידי צמצומים וכו', ולכך נקראת 'מגלת ספר', 'אגרת', שמגלה התגלות, שנתגלו האורות של בריאות העולם, 'אגרת' לשון אגור בתוכו, שבמגלה מרמז תורה שבכתב ותורה שבעל פה על ידי שמות הקדושים המרמזים בראשי תבות ובסופי תבות שבהם נבראו שמים וארץ וכל אשר בהם:

יפרח בימיו צדיק

רבי צבי הירש מזידטשוב זיע"א

כל השותה בפורים כאלו התענה משבת לשבת

בקשתו שתשמחו ושתשישו בשמחה בימי הפורים האלה, וכל השותה בפורים

לקדשה, ולא ידע פי באו אל קרננה, פי יהיה הכל קדוש בקדשה אחת, 'עד דלא ידע בין ארור המן' היינו מה שהיה קדם לכן בכחינת ארור המן, 'לברוך מרדכי' (פרשת תרומה):

סגלת התפלה בפורים

באהלי צדיקים

רבי יעקב יהודה מנדורזין זיע"א

בפורים ביכולת כל אדם לצעק לקב"ה ולהושע לגמרי

פורים הוא מסגל לכל אחד מישראל להיות לו ישועה גמורה בכל מה שצריך, על ידי צעקה להשם יתברך מקירות לבו, כמו שנאמר 'ויצעק צעקה גדלה ומרה' (אסתר ד א), וכן בכל שנה ושנה פשיע הזמן של הגס מעורר הזמן נסים והישועות שהיו אז.

הצעקה כיום מעוררת את הצעקה שהיתה באותו הדור

ולכן כשאיש ישראל צועק להשם יתברך בימי פורים על גדל צרותיו מכל מה שעובר עליו, מעורר על ידי זה הצעקה מכלל ישראל, שהיה אז באותו זמן, וכמו שעשה השם יתברך נסים מאז באותו זמן על ידי הצעקה, כמו כן בודאי עתה ישמע השם יתברך את צעקתו וישלח ישועתו במהרה לכל אחד מישראל כפי מה שצריך:

נדבת פי

רבי יצחק אייזיק מסומרנא זיע"א

בפורים יכולה כל נשמה קטנה לעלות להיכל של צדיק מפלא ללא שום עכוב

קבלנו שבימי הפורים יוכל לעלות נשמה קטנה להיכל של צדיק מפלא בלי שום מעכב, וכן עולין כל התפלות לכתר בלי עכוב וכו', ולזה אחר הגס נשתנה שמו פתחיה, הפותח כל שצרים בלי שום עכוב להעלות כל מה שנעשה בקטנות בלי שום דקדוק הדין וכו'. קבלתי בלחישתה כל זה ונעשיתי הולך ככיל מאהבת ישראל. פתחתי לך פנקב סדקית, פי יש בנה רזין דרזין (מאמר מותר שקלים):

אמרי נעם

רבי מאיר מדו"קוב זיע"א

'לעשות כרצון איש ואיש' - ביום הפורים הקב"ה משלים לכל אחד כל משאלותיו

אמרו ז"ל (שבת פח). הדר קבלוה בימי אחרשונוש. והנה הקדוש ברוך

אוצרות גאוני הדורות

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית וך כתיב למאור להעלת נר תמיד (כו כ)

צמח דוד

רבי יוסף דוד משאלוניקי זצ"ל
השנת נר התורה בזכות הרלקת המנוחה

קשה דהא אינו 'תמיד' אלא מערב עד בקר, ורש"י ז"ל תרץ נר לילה ולילה קרוי תמיד, והרמב"ן תרץ דקאי לגר מערכי שלא פכה ביום, וכן אמר בפלוקט בשם ספרי.

ועוד נראה לי ויתרין מה שנאמר 'להעלת נר' שהוא מ'תר, דהנה די לומר 'כתיב למאור תמיד', והוא במה שאמרו בפרק הרואה (ברכות נו), הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה, שנאמר 'שמן זית כתיב למאור', נמצא שאף על פי שהכתוב מדבר במנוחה, רומז גם כן בתורה.

ואם כן נוכל לומר שרומז, שהנהיר במצות הדלקת המנוחה ז"ה לבנים תלמידי חכמים, וכמו שאמרו בפרק ב' דשבת (כג): שהנהיר בגר מצוה זוכה לתורה, דכתיב (משלי ו כג) 'פי גר מצוה ותורה אור', והכי קאמר ויקחו אליך שמן זית וך כתיב למאור המנוחה, ובכחות זה יזכו להשיג נר התורה שמצותה תמיד יומם ולילה, כמו שפיתוב (יהושע א ח) והגית בו יומם ולילה.

חשיק שלמה

רבי שלמה צוקר זצ"ל

אין התורה מתקמת אלא על ידי ענוה

או יאמר ויקחו אליך, דמאי אליך דהנה ידוע מה דאמרו חכמינו ז"ל (סוטה כא): דאין התורה מתקמת אלא במי שמשמים עצמו כמי שאינו, שאוחז במדת ענוה, דהתורה הקדושה נמשלה למים פנודע (עניני ת).

והנה ידוע שמן זית רומז להתורה הקדושה, וזה שאמר ויקחו אליך בבחינה שלך, שמן זית – התורה הקדושה, דאין התורה מתקמת אלא בענוה, וזה 'אליך' בבחינה שלך, 'והאיש משה ענו מאד' (במדבר יב ג) כנ"ל.

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל
אתה תצוה כי ירא אלהים אתה

ודרשו חז"ל (מנחות פו. הובא ברש"י) 'וך בלי שמרים. וכתבו הספרים הקדושים לרמוז בזה, שצוה אותם משה שצריך לקיים

כמו שאמרו רז"ל (ספרי במדבר טו), וכה הנה מתחיל ומסים, ואף על פי כן היתה דולקת מערב ועד בקר, אם כן זו היא העדות שהשכינה שורה בישראל.

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי אהרן נרב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן (כח א)

ארשות החיים

רבי חיים עטייה זצ"ל

הטעם שמשנה היה יכול למחל על כבודו

מוכא במדרש (ש"ר לו, ד), 'כשאמר הקב"ה למשה "ואתה הקרב אליך", הרע לו. אמר לו, תורה היתה לי ונתתיה לך. והדברים תמוהים, וכי היאך יעלה על הדעת שמשנה רבנו, הענו מכל האדם, יתקנא על מנויו של אהרן אחיו הגדול לכהן גדול? עוד יש להבין את תשובת ה' 'תורה היתה לי ונתתיה לך', הרי דבר זה הנה ידוע לו ובכל זאת הרע לו, ואם פונת ה' לומר למשה שדי לו בזה שהוא קבל את התורה, הנה צריך לומר לו די לך במה שקבלת את התורה.

ויש להקדים את הגמ' בקדושין (לב), אמר רב חסדא, האב שמחל על כבודו, כבודו מחול. הרב שמחל על כבודו, אין כבודו מחול. ורב יוסף אמר, אפלו הרב שמחל על כבודו, כבודו מחול, שנאמר 'וה' הלך לפניכם יומם' (שמות יג, כא). הקשה רבא, ומה הרציה? הרי העולם והתורה הם של ה', ולכן יכול למחל הוא על כבודו, אף מנין שגם תלמיד חכם יכול למחל על כבודו, והלא כבודו הוא כבוד תורתו, ואין התורה שלו. ותרצה הגמ', שאכן התורה של החכם היא, שנאמר 'ובתורתו יגה יומם ולילה' (תהלים א, ב), ולכן לדעת רב יוסף הרב שמחל על כבודו, כבודו מחול.

עוד יש להקדים את הגמ' בנדרים (לח), בתחלה היה משה לומר את התורה ומשפחה, עד שנתנה לו במתנה, שנאמר "ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו" (שמות לא, ט).

ומעתה יש לבאר, שכאשר אמר ה' למשה "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו", פונת ה' היתה, שמשנה בעצמו יקדש את אהרן ובניו, על ידי שירחץ אותם במים, יסוף אותם בשמן וילביש אותם את הבגדים. וכמו שנאמר בהמשך הפרשה, "וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אתם"

המצוה בלי שום פניה ומחשבת פגול, וזהו 'וך בלי שמרים, רק לקיים מצות ה' יתברך. אולם יש להבין הלשון 'ואתה תצוה', דמשמע דרק משה רבנו לפי גדלו וקדושתו יכול לצוות על זה, אכל לא אחר. ובפשטות יש לומר משום ד'ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא י) וכדי לזכות לחכמה שהיא התורה צריך 'יראת ה', ואם יראת ה' נוגע בלבבו במדרגה גדולה אז פשיטא דלא יעשה מצוה שלא לשמה, אשר מערב בה שמרים ופניות, אכל לאו כל אדם זוכה למדרגה גדולה כזו, ולכן רק משה רבנו ע"ה יכול לצוות על זה, פי עליו אמרו חז"ל (ברכות לב): אין לגבי משה יראה מלתא זוטרתא, ורק לגביו שיף לומר 'מה ה' אליהיך דורש מעמך' (דברים י ב).

כאהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני ה' חקת עולם (כו כא)

יקהל שלמה

רבי שלמה גיבנר זצ"ל

עדות נר מערכי על השראת השכינה בישראל

ונקדים גמרא דשבת (כב), 'מחוץ לפרכת העדת יערך', וכי לאורה הוא צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורה, אלא עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, מאי עדות, אמר רב זו נר מערכי שנותן בה שמן כמדת חבורותיה, פרש רש"י גדי שיהא דולקת מערב עד בקר, וממנה הנה מדליק וכה היה מסים.

וכתבו התוספות: 'וכי לאורה הוא צריך' וכי, ויש מפרשים וכי אהרן פשנכנס לפנים לאורה הוא צריך, והלא כל ארבעים שנה היה מאיר להם עמוד הענן בכל המקומות וכו'.

ובזה מבאר, ויקחו אליך שמן זית, וקשה קושית הגמרא 'וכי לאורה הוא צריך', לזה אמר אשר על העדת, שעדות היא לישראל שהשכינה שורה בישראל. אף דלמא היה בשביל הפהנים שיאתו לאורו בבית המקדש, לזה אמר יערך אתו אהרן ובניו ועמוד הענן היה בזכות אהרן, ועל פרכת לא היה צריך לאורה, אלא שהקב"ה צוה כן שיהא עדות לישראל.

ומה הוא העדות, לזה אמר מערב ועד בקר לפני ה', זו נר מערכי שהיה לפני ה'

הנה, ראובן, שמעון, לוי, יהודה, דן, נפתלי, גד, אשר, יששכר, זבולון, יוסף, בנימין. וא"כ קשה שהאבן "לשם", שהיא אבנו של דן, וכמו שנאמר "ויקראו ללשם דן פשם דן אביהם" (יהושע ט, מז, ועי' רש"י שופטים יח, כו), היתה צריכה להיות חמישית בחשן ולא שביעית.

ונראה שפונת רש"י 'כסדר תולדותם', הינו כסדר שילדו האמהות. ומפנין שלאה לדה תחלה, אחריה בלהה, אחריה זלפה ואחריה רחל, הרי שבסדר זה נקבעו האבנים בחשן, שתחלה כל ששת בני לאה, ולאחריהם בני בלהה, ובנה הראשון הוא דן, ולכן אבנו "לשם" היא השביעית. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

פעמן זהב ורמון וגו' והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו כבאו אל הקדש לפני ה' וכצאתו ולא ימות (כח לה-לו)

מאזני צדק

רבי מנחם מנדל שפיניא זצ"ל

רמז הפעמן זהב ורמון על חובת הכהן גדול ללמד זכות על ישראל

פרש רש"י פעמן זהב ורמון אצלו. הנה נודע מספרים הקדושים דזהב מורה על מדת הדין, וכהן גדול היה כל עבודתו להמתקת הדינים, ועין בעה"ק שמצא רמז בכל הבגדים של אהרן הכהן שעולים לשבעים ושתים, רמז 'לחסד' ורחמים הוא, פי צריך ללמד זכות תמיד על בני ישראל ולבקש רחמים עליהם.

וכמו שאמר חז"ל (מכות יא) בטעם שתלה הקב"ה ישיבת הרוצח בעיר מקלטו עד מות הכהן הגדול שיצפה על מיתתו של כהן גדול, משום שהיה לו לבקש רחמים על דורו ולא בקש. וכן בכל תלמיד חכם, פי הא דהאי גברא דאכליה ארנא ברחוק תלתא פרסי מיניה דרבי יהושע בן לוי, ולא אשתעי אליהו בהדיה תלתא יומי.

והנה בחדושי אגדות מהרש"א (תגינה טו), אהא דאמר חז"ל ורבי מאיר היכא למד תורה מאחר, ומשיני, רבי מאיר רמון מצא, תוכו אכל, קלפתו זרק. ופרוש במהרש"א על דרך מאמר תכמינו ו"ל (ברכות נו) 'כפולח הרמון רתתך' אפלו פושעי ישראל מלאים מצות כרמון, ומזה מצא רבי מאיר למוד זכות אפלו על אחר ללמד תורה ממנו, וזה שאמר 'רמון מצא' ללמוד זכות.

וזה גם כן פעמן זהב ורמון אצלו, תכף ללמד זכות מרמון, וסמוך לו לפעמן

מ'צחק', על ספיר. 'זבולון' עם האות ח' מ'צחק', על יהלום. 'דן' עם האות ק' מ'צחק', ועם אותיות 'יעקב' מ'יעקב', על לשם. 'נפתלי' עם האות ב' מ'יעקב' על שבו. 'גד' עם האותיות 'שבטי', על אחלה. 'אשר' עם אותיות 'ישר' מ'ישרון', על תרשיש. 'יוסף' עם אותיות 'ון' מ'ישרון', על שהם. 'בנימין' על ישפה. הרי לך בכל אבן ואבן שש אותיות, להורות פי ששת ימי המעשה תלויים בייב שבטים.

ובכלל אבני חשן היו ע"ב אותיות, שהם כנגד ע"ב אותיות של השם הגדול, להורות בזה את קיום העולם שנברא בע"ב שעות. שהרי העולם נברא ביום ולא בלילה, שנאמר "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים" (בראשית ב, ד), וששת ימי המעשה ע"ב שעות יום יש בהם. י"ב שעות בכל יום. וזהו שאמר הכתוב "פי אמרתי עולם חסד בנה" (תהלים פט, ג), בשעות כמנין חסד, שהוא ע"ב, בנה העולם. ולמדנו מזה, שהעולם שנברא בע"ב שעות, מתקיים בזכות השבטים שבהם ע"ב אותיות.

עוד יש להקדים את דברי רבנו בתיי (בראשית מו, ח), ש'שלישת האבות נקראו ישראל'. ומעשה, אפשר שמה שאמר הכתוב "ששה משמתם", כונתו למעט, כי אף שבחשן היו כתובים שמות השבטים עם האבות 'אברהם יצחק ויעקב שבטי ישרון', מכל מקום, בשני אבני האפוד, היו רק שמות השבטים בלבד.

ובזה יובן, מדוע בחשן נאמר "ונשא אהרן את שמות בני ישראל" (שם, כט), ולא כמו שנאמר באפוד "ונשא אהרן את שמותם" (שמות כח, יב). לרמז שבאפוד נכתבו רק "שמותם" של השבטים, ואלו בחשן נוסף על שמות השבטים גם שמותם של האבות, ולכן קראה התורה לשבטים "בני ישראל", הינו בני אברהם יצחק ויעקב, לרמז שגם שמות האבות נכתבו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

הטור השלישי לשם שבו ואחלה. והאבנים תהיין על שמת בני ישראל שתיים עשרה על שמתם פתוהי חותם איש על שמו תהיין לשני עשר שבט (כח טז-כא)

גהות על פרוש רש"י להרי"ף

(כת')

רבי יעקב פינטו זצ"ל

לפי איזה סדר סדרו אבני החשן

פרש רש"י, "איש על שמו", כסדר תולדותם סדר האבנים, אדם לראובן, פטדה לשמעון, וכן כלם. והנה, סדר לדת השבטים

לכהן לי וגו', ואת אהרן ואת בניו תקריב אל פתח אהל מועד ורחצת אתם במים: ולקחת את הבגדים והלבשת את אהרן וגו', ולקחת את שמן המשחה וצקת על ראשו ומשחת אתו: ואת בניו תקריב והלבשתם כתנת, וחרגת אתם אבנט אהרן ובניו וכתשת להם מגבעת" (שם כט, א-ט), וכך עשה משה כמבאר בפסוקים (ויקרא ת, ו-יג). וללא ספק מעשים אלו הם זלוול גדול למשה שהיה הגדול שב ישראל, ובפרט שעושה כן לאהרן ובניו שהיו תלמידיו (עירובין נד:).

והנה, משה סבר פדעת רב חסדא שהרב שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ועל כן, כשאמר לו ה' 'ואתה הקרב אליך', הרע לו, שמאחר שהיה ענו מאד ולא קרא את התורה על שמו (עי' שבת פט), הרי שאינו יכול למחל על כבוד התורה, פי אינה שלו. השיבו ה' 'תורה היתה לי ונתתיך לך', וכדברי הגמ' בנדריים שה' נתן למשה את התורה במתנה. ומאחר שהתורה שלו, על כן יכול למחל הוא על כבודו, וכתרוצו של רבא, שהתקם, שהתורה שלו, יכול למחל על כבודו, שהוא כבוד התורה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ששה משמתם על האבן האחת ואת שמות הששה הנותרים על האבן השנית כתולדתם (כח י')

ידיים מוכיחות

רבי משה פרישקו זצ"ל

ההבדל בשמות השבטים בין החשן לאפוד

הנה, מלשון הפסוק "משמתם", משמע שבא למעט ולומר שרק ששה מהשבטים יהיו כתובים על "האבן האחת". ויש להבין, מדוע הצריך הפסוק להשתמש בלשון מעוט, והרי בהמשך הפסוק כתוב "ואת שמות הששה הנותרים על האבן השנית", וא"כ היה יכול לומר גם בהתחלה 'ששה שמות על האבן האחת'.

ונראה לכאר, בהקדים את דברי רבנו בתיי עה"פ "ועשית חשן משפט מעשה חשב" (שמות כח, ט), פי בכל אבן מאבני החשן, היה כתוב שם של אחד מי"ב השבטים, ובנוסף לזה היו כתובים שמות האבות 'אברהם יצחק ויעקב שבטי ישרון', כמבאר בגמ' יומא (עג:). וכסדר הזה היו כתובים (שש אותיות בכל אבן), 'ראובן' עם האות א' 'מאברהם', על אדם. 'שמעון' עם האות ב' 'מאברהם', על פטדה. 'לוי' עם אותיות 'רהם' 'מאברהם', על ברכת. 'יהודה' עם האות י' 'מצחק', על נפך. 'יששכר' עם האות צ'

זהב שרומז למדת הדין, והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקדש לפני ה' ללמד זכות על בני ישראל.

על בנייהם שימותו, ואיכא דמתני שיתפללו על בנייהם שלא ימותו, וזה שאמר 'ולא ימות' על ידי שהיה לו לבקש רחמים ולא בקש.

בורים

אור חדש

רבי יהודה לינא מפראג זצ"ל

הודאת קריאת המגלה בלילה על הצלת ישראל משפלותם, והודאת קריאת המגלה ביום על התנכרותם על המן

ואמר רבי יהושע בן לוי תיב אדם לקרות את המגלה בלילה ולשנותה ביום (מגילה ד.) ופרוש זה, כי מצד שתי בחינות היה פאן צרה גדולה, הבחינה האחד מצד גדל כח המן שעמד עליהם לכולתם, והשני מצד שפלות ישראל בעצמם, ודי היה באחד, כי היו ישראל באותה שעה שפלים והיו בגלות בין האמות.

וכנגד זה יש לקרות המגלה בלילה באשר ישראל היו יושבים בחושך הגלות והשם יתברך עורם, ועוד יותר מזה גדל כח ישראל, שהיו גוברים על המן, ולכך תיב לקרות ביום גם כן, וכמו שאמרנו כי אלו השם יתברך היה עוזר ישראל והציל אותם מן הצרה הגדולה הזאת היה די, ויותר מזה שהגדיל השם יתברך את ישראל עד שהיו מושלים על שונאיהם והיה להם ששון ושמחה ויקר.

והנה הוציאם מן הצרה הגדולה אל ההפך אל השמחה הגדולה, וכנגד זה תיב לקרות המגלה שני פעמים, האחד בלילה מפני שהיו יושבים ישראל בחושך הצרות והוציא השם יתברך אותם מן החושך, ומפני שהגיעו ישראל אל ההפך הוא השמחה הגדולה, עד שהיה להם אורה ששון ושמחה ויקר, תיב לקרות המגלה גם כן ביום שהוא פלו אורה.

כתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

להראות גדל השמחה בקבלת התורה מחדש מרצון הלב

אמרו ו' (פסחים פח.) דבעצרת כולי עלמא מודים דבעי נמי לכם, דאם הוא פלו לה' אפשר משום שלא יערב לו אכילה ושתייה, משום דלבו פל עמו על על התורה שנקבלו אז, לכן צריך להראות שמחת הלב על ידי אכילה ושתייה, כי יום טובה הוא

ובצאתו ולא ימות, פי אמרו תכמינו ו'ל (מכות יא) לפיכך אמותיהם של כהנים מספקות להן מחיה וכסות כדי שלא יתפללו

לו מכל יום טוב, וכל תפציה וכל טובה ונסים שעשה ה' לנו לא ישנה לו ליום קבלת התורה, והוא שמח וטוב לב, נהפוך הוא מזמן שהוא בשעת קבלת התורה שלא ערבה להם תענוג הגופני.

והנה אמרו חז"ל (שבת פח.) מפאן מודעה רבה לאורייתא, והדר קבלוהו בימי אשורוש, ומני אז אין שום מודעה לאורייתא כי קבלוהו בשמחה. וכדי להראות שבשמחה הדר קבלוהו, תקן מרדכי שהיה ימים אלו ימי משתה ושמחה, כעין אצילי בני ישראל שהראו שמחת קבלת התורה על ידי שאכלו ושתו. ולכן מצוה להרבות בימים אלו במשתה ושמחה יותר מכל יום טוב, כעין דאמרו ו'ל בעצרת כולי עלמא מודים דבעי נמי לכם וכהנ"ל.

ואחרי הוצעת דברים אלו, מצאנו להטעים טעם מצות משלוח מנות איש לרעהו, להראות שמחה חדה ורעות כדרך עושין סעודת שמחה שמשלחים לקרובים ורעים אהובים, לפי מה שכתבתי דלכן מצוה להרבות בו בסעודה ומשתה ביותר, כדי להראות שלא קשה עליו על תורה ומצות, ושמח לבו עד כי הוא טוב לב משתה תמיד.

ועדין אפשר לחשב כי לבו עליו נכאב ויבשרו עליו תאכל על התורה, ואוכל ושותה על דרך (משלי לא ו) 'תנו שכר לאובד וזין למרי נפש', ואוכל ושותה כדי שישפח רישו, לכן התחכם מרדכי והוסיף לשלח מנות איש לרעהו מן הסעודה כדרך ששולחים איש לרעהו מסעודת שמחה שלו, ומי שמרבה סעודה ושותה כדי להפקיע צערו מלבו, אינו שולח לקרוביו ורעיו מסעודה כזו להודיעו צערו ולהזכירו צרתו, ואין זה אלא מי שעושה סעודה ומרבה בשתייה מפני שהוא שמח וטוב לב על הטוב אשר הטיב ה' עמו, וביום טובה הוא בטוב, ואמר אהב ארדה אצלך מהטוב אשר הטיב ה' עמדי לרעים אהובים השמחים בשמחתה.

משום הכי תקן מרדכי מצות משלוח מנות איש לרעהו מתוך הסעודה, להגלות מצפון לבו של כל אחד שמרבה באכילה ושתייה כי יום טובה הוא לו, ואין טוב אלא

תורה, כי יצאנו אז מאפלה לאורה, להודים היתה אורה זו תורה, אחר שהשחרו פניהם האירה. (ש"ת, א"ר"ח סי' קמא)

אפריון

רבי שלמה גאנצפריד זצ"ל

מצות משלוח מנות שלא יחישו האכיונים בקבלת המתנות

נראה לפי עניית דעתי לתת בעזרת ה' טוב טעם ודעת, על אשר בעת ההצלה כתיב (אסתר ט כא-כב) 'לקים עליהם וגו' ומשלח מנות איש לרעהו ומתנות לאכיונים, ולכאורה מלבד אשר ראוי להכין על עקר התקנה של משלוח מנות איש לרעהו למה זה, עוד ראוי להכין כיון שבדאי מצות מתנות לאכיונים גדולה ממצות משלוח מנות איש לרעהו, וכמו שכתב הרמב"ם ו'ל (מגילה פ"ב ה"ו) וזה לשונו: מוטב לאדם להרבות במתנות לאכיונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים וכו'. ואם כן לכאורה היה ראוי להקדים בקרא את העקר, והכי הנה ליה למימר ומשלוח מתנות לאכיונים ומנות איש לרעהו.

והנראה לפי עניית דעתי, כי מאחר שהרגישו שפל הצלתם לא היתה אלא בזכות הצדקה (עיי' שם בתחלת המאמר), ולכן ראוי לתקן אשר ביום זה ירבו בצדקה באפן היותר טוב ומעלה, וידוע כי הטוב שבצדקה הוא שתיגיע להעני באפן שלא יתבייש, והנה איתא במשנה פ"ק ד' דמסכת תענית (כו.) אמר רבי שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וקיום הכפורים, שבהן בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו. ויש לומר כי על דרך זה תקנו גם הצדקה כפורים, לשלח מנות גם איש לרעהו, ועל ידי זה לא יתבייש האכיון גם כן בקבלת המתנות, מאחר שדרך היום כפך, ולכן הקדים בקרא מנות איש לרעהו, כי זאת היא הקדמה נכונה לשלח גם כן מתנות לאכיונים.

מועד לכל חי

רבי חיים פאלאג'י זצ"ל

ככל שנה ושנה נותנים ישראל עשרת אלפי ככר כסף לבטל גזרתו של המן

עוד נראה לתת טעם על הרבות צדקה בפורים יותר מכל המועדות, לצן גזרת המן לא נתבטלה כי אם לפי שעה, וכיום פקדו משם והלאה רבו הגזרות והשמדות וההריגות והגרושין במלכותו, עד שמשמע זה לא נזכר שם הגזירה ברוף הוא במקלה, כי אין הקדוש ברוף הוא מיוחד שמו על הפרענות, ושם כתובה גזרת מלך מלכו של עולם שאין להשיב [וכו].

גם אמרו רבותינו זכרונם לברכה והמפרשים, כמה שאמר הכתוב (שמואל א' יד מה) ויפדו

העם את יונתן ולא מת, כי פיון שהספימו בית דין של משה למיתה, הגם כי התירו אותו משום כי עשה ישועה, על כל פנים הספימו בית דין של מעלה בגזרת בית דין של משה, ולכן כדי להצילו מבית דין של מעלה פדו אותו ונתנו משקלו זהב להקדש עניים כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה.

אם כן כמו כן אנו נו עם בני ישראל, כדי להציל מגזרת בית דין של מעלה לפדיון נפשנו, כי הגם כי נתבטלה הגזרה למטה, משום לבטל גזרת בית דין של מעלה צריכים אנו לתת צדקה לעניים, כי ידוע מפמה כתובים ומאמרי רבותינו זכרונם לברכה כי גדול כחה של צדקה לבטל כל גזרת קשות

(סי' לא)

מעשי צדיקים

התורה ועל העבודה, כשכל כלו קדש קדשים.

יום אחת עלתה בלבו מחשבה שלא טוב הוא עושה בכך שמתעסק מספר שעות ביום במסחר, על ידי זה נראה שפניכול חסר לו בטחון אמתי בהש"ת, עובד השם ובעל בטחון אמתי בלי שום פניות, אינו צריך לדאג לפרנסה.

עליו להיות סמוך ובטוח שעל ידי שילמד תורה ויעבד את השי"ת, ישלח לו השי"ת פרנסתו כדאימא בגמרא (ברכות לה): 'רבי שמעון בן יוחי אומר אפשר וכו' תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, מלאכתו נעשית על ידי אחרים' שנאמר (ישעיה סא ה) 'ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'.

אם כך לשם מה עלי לדאג למחיתי, התפקיד שלי הוא לשבת בבית המדרש ולעבד את הבורא ית"ש משך כל שעות היום והלילה בלי דאגות, ולהיות סמוך ובטוח שהשי"ת לא יעזבני ריקם וישלח לי כדי פרנסתי."

ממחשבה למעשה הפסיק לבוא אל השוק, ונשאר כל היום בבית המדרש. האכרים שהיו רגילים לסחור עם רבי מאיר ראו שהוא בושש לבוא, התענינו אודותיו אצל הרוכלים היהודים שהתחמקו בתרוצים שונים, הם קבלו את התרוצים והחלו לסחור עם רוכלים אחרים, עד ששכחו כליל מרבי מאיר.

בינתים התחיל העני והמחסור להיות מרגש בבית רבי מאיר, אך הוא לא שט

פעיל בחלקת כספי המגביות לנצרכים, והוא השיבם, "כידוע, מפרשת שמות שבה נולד משה רבנו, פרשת תצוה היא היחידה בתורה חוץ מפרשיות משנה תורה, ששמו אינו מזכר בה, לעמת זאת, מצינו את שמו של משה פעמים רבות בפרשת תרומה.

כל כך למה, כי בפרשת תרומה מדבר על אסוף כספים ונדבות שונות לצרכי הקמת המשכן ולצרכי הכלל, בשל כך נתן משה את ידו להביא להצלחת המגביה. אולם אחרי כן, כשהגיע מועד נצול הכספים וחלקתם למטרות השונות, הוא משך ידו מכה, כדי להרחיק ממנו כל חשד ולזות שפתים". (פיראות לתורה)

והם יקחו את הנהב (כה ה)

בשנים בהן לא התפרסם שמו בעולם, והיה ביכלתו לעבד את השי"ת בהשקט ובהצנע לכת, מצא הרה"ק רבי מאיר הגדול מפרמישלאן זיע"א בדיחק את פרנסתו המקמצמת כרוכל.

האכרים הגרים בסביבה שסחרו עמו הכירוהו היטב, כלם ענו פה אחד והעידו שהוא איש ישר והגון, ידעו שאפשר לסמוך עליו כי הוא לעולם לא ירמה אותם בעת המסחר, אף היו מכנים אותו "מאירקה ספראוועלדליווי", "מאירקה הנאמן".

רק מספר שעות ביום עסק רבי מאיר במסחר, כדי שיוכל במשך שאר שעות היום והלילה לישב באהלה של תורה על

ואתה תצוה את בני ישראל (כו ב)

בעת עריכת שלחנו הטהור בליל שבת קדש פרשת תצוה, פתח הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זיע"א בדברי תורה על הפסוק 'ואתה תצוה', ואמר שהוא מתחיל באות וא"ו, על אף שזו תחלת פרשה והוא"ו נראה כאלו מיותר.

כי זה באמת כונת הכתוב, אם אתה משה רבנו תרגיש עצמך כמיתר, כטפיל, כפניכול אינך מאומה, תזכה שתהיה 'תצוה', תוכל להנהיג ולצוות על הכלל ולהיות ראש לבני ישראל.

בלילה התגלה אליו אביו הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ זיע"א בחלום ואמר לו, "לעזער כתר שלי, כוננת לפרוש האמתי בפסוק". (החכמה מא"י)

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליה שמן זית וך כתית למאור (כו ב)

לא רק בשל גדלתו בתורה, התפרסם בכל קצוי תבל לתפארה שמו של רבה של קהלת לודד' רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל, אלא בעקר בשל פעילותו המיוחדת בתחום של החזקת מוסדות צדקה וחסד בעירו.

עבודה קשה זו לא היה מטיל על אחרים, כי אם היה טורח בעצמו לבקר את עשירי העיר ולהתרימם לכל דבר שבצדקה, אולם כשעסקו ראשי הקהלה בחלקת כספי המגביות, השתדל רבי אליהו חיים בכל יקלתו למשך ידו מפל עסוק בענין.

שאלוהו נכבדי העיר מדוע אינו נוטל חלק

אותם על עגלתו, ולמחרת בא לפרמישלאן למכרם.

כעבר זמן נודע לו לרבי מאיר סבת התעלומה, פריצים פולנים התכוננו למלחמה עם הממשלה הרוסית, והקביאו בלב היער את כל זהבם בחביות הדבש, אולם הם לא חזרו כי נפלו בקרב, החביות נשארו על מקומם עד שהגיעו לבית רבי מאיר שקבל אותם ואת תכולתם.

במדה כנגד מדה, כנגד גדל בטחוננו בהש"ת למעלה מדרך הטבע, הגיעה אליו הישועה למעלה מדרך הטבע. מאז הרבה רבי מאיר לחלק סכומים עצומים לצדקה, וכל ימי חייו הקדיש ביקור שאת ועז על התורה ועל העבודה ללא דאגות פרנסה. (ספר רבי מאיר'ל פרימישלאנער)

וּטְמַתְּ אֹתוֹ עַל פְּתִיל תְּבֵלֶת (כח לו)

לפני הרה"ק רבי אברהם וינברג מסלונים זיע"א בעל היסוד העבודה הגיע יהודי, ופרץ בבכי מר על בתו שרחמנא לצלן המירה דתה והלכה למנוז, שאלו היסוד העבודה האם נשאר בבית בגד ממנה, והוא השיב שנשארו אי אלו פריטי לבוש.

אמר היסוד העבודה שיקחו חוטים מבגד שלה וישירו ממנו פתילות עבור נר לשבת קדש, ויבששו שכמו שהנר בוער, כך יבער לפה לחזר ליהדותה. עשו כדברי הרבי, וכבר באותה שבת היא חזרה לביתה ולצור מחצבתה. (זכרון עז)

וְנִשָּׂא אַהֲרֹן אֶת עֹן הַקֹּדְשִׁים (כח לח)

נוהג היה הרה"ק הצמח צדיק מוויז'ניץ זיע"א לפזר לצרכי צדקה סכומי עתק, ללא כל חשבון ומבלי להשאיר גביתו פרוטה. פנו אליו אנשי שלומו ומקרביו ושאלה בפייהם, כיצד יתכן לפזר לצרכי צדקה ממון כה רב, הלא בהלכה נפסק (יו"ד רמט סעי' א) שאין לפזר לצדקה יותר מחמש.

השיב להם הצמח צדיק, "כשיש בידי סכום כסף, אני נוטל ממנו חמש ונותנו לצדקה, לאחר מכן בא איש יהודי וזעק ובוכה לפני שהוא זקוק לסכום כסף לנשואי בתו או לצרכי רפואה, ואין בידי פרוטה לפרטה.

אותה שעה נצבות לפני שתי ברות, האחת לנהוג כדברי חז"ל ולא לתת יותר מחמש, והשנייה 'כל המקיים נפש אחת

היה מיכן לתת בהקפה, אך היות והוא קעת מאד דחוק וצריך את הפסוק, אינו יכול למכר בהקפה.

בינתיים נכנסה אחת השכנות לבקש איזה דבר מה, וכאשר שמעה במה המדבר, הציעה להלוות לרבי מאיר עשרים זהובים עד שימכרו את הדבש. לקח רבי מאיר את המעות ושלם לאכר, הודה לרבי מאיר, ויצא לדרכו.

רבי מאיר חזר מיד לבית המדרש, והרבנית נגשה לראות את טיב הסחורה ולסדר את הדברים על מקומם, הכניסה פפית ארקה אל תוך החבית, אך מאד נבהלה כשהרגישה שהפך הגיעה לדבר קשה לאחר כמה שכבות של דבש. במחיר חבית שלמה, נמכרה להם חצי חבית.

מיד נגשה לפתח את החבית השנייה, והדבר חזר על עצמו. לא יכלה הרבנית לעצור בעד רגשותיה והפחד שתקפה, ומהרה לבית המדרש לספר לרבי מאיר את העול שנעשה להם על ידי האכר, ועל גדל חששה שלא יהיה להם כיצד לשלם לשכנה את הלוואתה.

רבי מאיר לא נבהל ולא רצה להפסיק מלמודו עבור זה, רק אמר כמה מלות עדוד כדי להרגיע את הרבנית המבהלת, גם זו לטובה, "כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד", בעזרת השם יתברך נמכר את מעט הדבש ונחזיר את החוב, אין מקום לדאגה."

הרבנית לא נרגעה לגמרי, וחזרה לביתה בלב מלא דאגה. בלילה כשחזר מבית המדרש, נגש רבי מאיר לראות את החביות, הוציא את כל הדבש שהיה בחבית, וראה שהרבנית צודקת, היה רק מעט דבש בחבית.

לפתע הבחין רבי מאיר כי מתחת מעט הדבש יש מכסה, נסה לפתחו, ונדהם בראותו כי החבית מלאה בזהב טהור, וכך היה גם בחבית השנייה, רבי מאיר הבין שזה נס משמים, לא עלה על דעתו שזה יהיה שיף לאכר, אותו הכיר שנים רבות כעני מרוד.

ליתר בטחון, הזהיר רבי מאיר את הרבנית שלא תשתמש עם הכסף עד שיבכר ממני קנה האכר את החביות, אחר כך נראה מה לעשות. כעבר כמה שבועות בא אותו אכר פעם נוספת לבית, ברצותו למכר דבר מה.

הרבנית הרבתה לשאל אותו על דא ועל הא, עד שהוציאה מפיו אודות חביות הדבש. הוא ספר שמצא את החביות בלב יער לא רחוק מהשדה שלו, העמיס

לבו לכל זאת והמשיך בעבודתו הקדושה, כשמבטחו איתו בהש"ת שישלח לו פרנסתו.

אפלו בקשותיה ותחנוניה של הרבנית שירחם עליה ועל הילדים, ויחזר למנהגו הקודם לעמד כמה שעות בשוק עבור פרנסה, לא היה בהם כדי לנתקו מהחלטתו, הוא הסביר את דרכו החדשה בעבודת ה', "אם השם יתברך רוצה שתהיה לי פרנסה, תגיע לי הפרנסה ישיר אל הבית בלא שום טרחה מצדי."

באחד הימים הגיע לפרמישלאן אכר שהיה רגיל לסחר עם רבי מאיר, גבואו לשוק, חפש אחר רבי מאיר ושאל אחריו, כלם ענו שרבי מאיר אינו שפוי בדעתו, על כן הפסיק לבוא לשוק. האכר לא האמין לדבריהם באמרו, "אני מכיר אותו כבר שנים רבות, לא יתכן כדבר הזה."

מאחר ולא רצה למכר את סחורתו כי אם לרבי מאיר, נשאר לעמד בשוק כשהוא ממתין לרבי מאיר, משנטתה השמש לצד מערב, חזר לביתו עם סחורתו שהכילה חביות דבש.

בהגיעו לבית שאלתו אשתו, "מה קרה היום שלא מכרת את החביות", והוא ענה שלא מצא את רבי מאיר בשוק, כאשר שאל אחריו, אמרו שהוא לא שפוי בדעתו והוא כבר לא סוחר, אך הוא לא האמין לדברים, היות ולא רצה למכר לאדם אחר רק לרבי מאיר, נשאר עם כל הסחורה.

יעצה לו אשתו שישע מחר בשנית לפרמישלאן ויכרר על מקום מגורי רבי מאיר, אז יוכל לכרר בביתו אם הוא עוד משמש כסוחר או לא. העצה מצאה חן בעיניו, וכבר למחרת שם פעמיו לעבר בית רבי מאיר עם החביות על עגלתו.

הרבנית שהפירה את האכר שאלה למבקשו, והוא ספר שיש בידו דבש למכירה, אך הוא רוצה קדם לראות את רבי מאיר. מהרה הרבנית בשמחה לבית המדרש וספרה לרבי מאיר שהאכר בא למכר דבש, והוא ענה שכאשר יגמור את שעורו בגמרא ובפוסקים, יבוא הביתה.

בינתיים בקשה מהאכר שיואל לחכות לבואו של רבי מאיר, כאשר חזר רבי מאיר, בקש מהאכר לראות מה טיבה, ושאל את האכר כמה הוא רוצה עבור סחורתו. אמר לו האכר, "אני לא יודע, אבל אתה אדם ישר ונאמן ותן לי כפי הבנתך."

חשב רבי מאיר ואמר שמגיע לו עשרים זהובים, "אולם דע לך שכעת לא אוכל לסגור אתך את העסקה, כי אין בידי אפלו פרוטה לפרטה", האכר השיב שהוא

בבית מדרשו של תלמיד אביו, הרה"ק רבי דב בער ממעזריטש זיע"א, אחר ישב באכסניו וערך את סעודת היום.

צנה הרה"ק ממעזריטש על תלמידו הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א, בעל התניא שילך לאכסניית האורח החשוב ויסעד במחצתו, למען יקבל מפיו לקח התורה ובחסידות. בעת בהסעודה הפציר הרה"ק מליאדי כי יאלפו בינה בהדרגת קדש כצווי הרבי, אך רבי צבי פורכט בקדש, מאן.

לא הרפה רבי שניאור זלמן, הפציר ברבי צבי שלקל הפחות יאמר דבר מה מאביו הקדוש, לזאת נעתר האורח, ואמר בשם אביו, "איתא בזהר הקדוש (ח"ב סיב): דשלמה המלך ע"ה בכל יומא הוה אקדים בצפרא ועמודא דאשא ועמודא דעגנא הוו אתיין.

על ההוא עמודא דעגנא הוה אתי נשרא נדא, וההוא נשרא הוה רברבא ותקוי, וההוא נשרא מאיר לקמיה, וסליק שלמה לאיגרא ורכיב על ההוא נשרא ואזיל ליה, וההוא נשרא הוה מסתלק לרום עגניו, ובכל אתר דאיהו עבר הוה אתחשיר נהורא.

חכימי דהוי בההוא אתר דאתחשיר נהורא, הוו ידעי והוו אמרי שלמה מלכא הא אזיל ואעבר הכא, טפשי דהוו תמן הוו אמרי, עגניו הוו אנוו דקא אזלי ותשירי עלמא, על כך הפטיר רבי צבי, בשם אביו הבעל שם הקדוש, כי זה הוא ענין נס הפורים. כששמע זאת הרה"ק מליאדי, נהנה מאד והחזיק טובה לרבו הקדוש, על ששלחו לרבי צבי. (כפר הלב - חשוון תשנ"ח)

יבולים להושע עתה

ספר הרה"ק רבי יצחק מסטיטשין זיע"א. בכל חיינו משתדל היה הרה"ק רבי נפתלי מליזענסק זיע"א בנו של הרה"ק רבי אלעזר בן הרה"ק רבי אלימלך זיע"א לעשות כל טעדיקי שבועולם, כדי שלא יכתירוהו בתור רבי, והחסידים עשו בהכרח את רצונו.

שנה אחת בעצומו של יום הפורים, התחפש רבי נפתלי לרבי, והראה כיצד האדמו"רים עושים. לבש את הקפוטא של אביו הקדוש, דפק על קופסת הטבק, ואמר "כל מי שרוצה להושע, יכול להושע עתה."

במקום נכח יהודי שאשתו הייתה משתקת לגמרי, כששמע את הדברים קפץ ואמר, "רבי, אני רוצה להושע", רץ ונשא את אשתו המרתקת למטתה אל החדר, ומיד במקום היא קמה והלכה על רגליה כפאחד האדם.

הפסוק, 'אל יד הגי שמר הנשים', ואחר כך כתיב עוד הפעם (פסוק טו), 'את אשר יאמר הגי סריס המלך שמר הנשים'.

הפתקא עשתה רשם נפלא, היא הביאה לה שועה, ומאז והילך לא ראתה עוד חיזונים כל ימי חייה. אחר נסעה חזרה לרבי צבי הירש מרימנוב, שתמה על גדל חכמתו הקדושה, לתן קמיע כזו בלא שמות הקדושים, והצדיקים הפליגו מאד הפעלה ההוא. (ילקוט ישר)

ויהי אמן את הדסה (אסתר ב ז)

סמוך לימי חג הפסח, לקה אב"ד בלוינא רבי אפרים פישל שפירא וצ"ל במחלת מעים קשה, הרופאים אסרו עליו לטעם מכל מאכל, מלבד מעט מרק מערב בעמילן דגן, תרופה טבעית באותן השנים לרפוי מחלות מעים.

מאחר והעמילן הנו חמץ גמור, נסע רבי אפרים פישל לרבו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א, לשאל בעצת קדשו כיצד ינהג בעניני מאכלו בחג הפסח. שמע הרבי את דבריו ואמר, "עצתי לך כי תבוא לאלכסנדר ותהיה סמוך על שלחני כל ימי חג הפסח, בעזר ה' יתברך יהיה הכל טוב.

שמע רבי אפרים פישל לעצת רבו, וקיים את דבריו. בליל הסדר כשהסב לשלחן הרבי אכל את כל מאכלי הסדר ושתה ארבע כוסות יין, אך הדברים לא הזיקוהו כלל. הוא השתומם על כך, מאחר ובמשך כל התקופה האחרונה לא היה ביכלתו לאכל מאומה.

בליל שני של פסח הנקרא סעודת אסתר, כשהסב רבי פישל שנית על שלחן הרבי, פנה אליו הרבי ושאל, "נו ר' פישלי, מה שלומך". ענה רבי פישל, "ב"ה מרגיש אני בטוב, אין כל זכר למחלתו".

אמר לו הרבי, "במגלת אסתר כתוב (אסתר ב ז), 'ויהי אמן את הדסה', אמר מלשון אמונה והמשכה, 'הדסה', מרמז על הצדיק, כי על ידי שמאמין בכוחו של הצדיק, זוכה להמשיר על עצמו רחמים וחסדים, שלא פדרף הטבע. (כרמנו ז)

ענין נס הפורים

בחג הפורים נקלע הרה"ק הנסתר רבי צבי מפנינסק זיע"א בן הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א לעיר מעזריטש, בה התפלל

מישראל כאלו קיים עולם מלא' (בנא בתרא יא.), הנני מתנישב בדעתי כי מוטב שאעבר על מאמרם ואפזר יותר מחמש, יהיה מה שיהיה, ובלבד שאשיב את לבו של אדם מישראל.

על פי דבריו אלו באר נכדו הרה"ק האמרי חיים זיע"א את הפתוב ונשא אהרן את עון הקדושים, אהרן הכהן נשא על לבו את העונות הקדושים, אותם עברות שצריך לעבר עליהם. (סופי קודש)

ולקחת מדם הפר ונתתה על סרנת המזבח באצבעך ואת כל הדם תשפך אל יסוד המזבח (כס יב)

אחד מחסידי הרה"ק רבי משה מקאברין זיע"א, בא לרבו ובקש שיתן לו הרבי עצה, איזה שדוף יעשה עבור בנו, הוא החל מחשב לפניו את המעלות והחסרונות של השדוכים שהציעו לו, אך על שדוף אחד הזכיר כי הגם שהגדוניה והמזונות מועטים, הקרן, דהינו הפלה, עולה במעלותיה על כלם.

כשמע הרבי מקאברין את דבריו, התחיל לזעק עליו בקול, "כיצד זה מדבר יהודי כמו פיו, וכי יודע הנה קרן מה היא, קודם לו 'עלה בכבש', עליו להיות כובש יצרו, לאחר מכן יפנה לסובב, צריך לפנות למסבב כל הסבות, השי"ת, אחר כל אלה, יבא לו לקרן, יכול הוא לבוא לקרן. (אמרות משה)

פורים

הגא שמר הנשים (אסתר ב ג)

שמעתי מפיו הקדוש של הרה"ק מראזוואדוב בשם אביו הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זיע"א, שפעם באה לפניו אשה שדבקו בה חיזונים, עד כדי שהיא החלה לראותם גם בהקיצו, ובכתה לפניו במר נפשה להצילה מהם בלי מכשול, אחר הוסיפה ואמרה שהרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א שלח אותה אליו, להצילה מצרתה.

הגם שדרכו בקדש הייתה שלא לתת קמיע לאיש, ואדרבה, היה מקפיד על הצדיקים שדרכם לתן קמיעות, מגדל רחמנותו על האשה, פקד על הסופר שיכתב לו פתקא במקום קמיע, ושיכתב על הפתקא 'הגא, הגלי, הגלי'.

כי כן כתוב במגלת אסתר (ב ג), 'הגא סריס המלך שמר הנשים', ואחרי כן (טפ פסוק ח) נאמר 'אל יד הגלי, ואחרי כן באותו

ראו זאת האנשים והחלו לנהר אליו ולבקש את ברכתו, אחז רבי נפתלי בבגדו ואמר, "כבר השתטינו דינו", וחזר לרגילותו. (החכמה מא"ן)

באפן זה נכונה השתייה

כתב הרב צבי יחזקאל מיכלזון זצ"ל הי"ד **הרב מפלונסק**, שמעתי מאיש ישיש נאמן ששמע מפי הרה"ק **החידושי הרי"ם** זיע"א בהיותו אצלו במסבת סעודת פורים, שהוא דבר מענין 'חוב אינש לבסומי' וכו' ואמר שהשתייה טובה בפורים, אכן רק למי שהוא גם בעת השתייה כמו שצריך להיות.

אחר ספר מעשה **מהחכם צבי** זצ"ל ששתייה בפורים יותר מהרגלו, והלך לישן כשהוא מבסם, לפתע הגיע לביתו שר גדול שנסע בעגלת צב מפארת, כדרךם של שרים וגויים רבים ששמעו שמע קדשו, שהיה מפרסם לבעל מופת, וכאז בכל עת עם בקשותיהם שיתפלל בעד חוליהם וכדומה, ודרש לפגש את החכם צבי.

בבעלותו כפרים רבים סמוך לאמשטרדם עיר מגורי החכם צבי, בעת ההוא היה הפשרת שלגים והיה שטף מים רבים בנחלותיו, והוא בא אל החכם צבי למען צרתו לפניו יגיד, כי יתפלל בעדו שינצל ולא ילך הונו לאבוד.

בני הבית, נסו לדחות את השר בתרוצים שונים שלא יבוא עתה לקדש פנימה, בעת אשר שתייה והלך לישן, אך לא קבל שום תרוץ באמרו כי עסקיו וכל הונו ובניניו בסכנה, ולא יעזב את הבית עד אשר יראה פני איש אלקים הרב הדומה למלאך ה' צבא-ת.

בלית ברוך נגשו אל החכם צבי, הוא צוה שיבוא לפניו וישב על המטה, שמע את צרכיו, וברכו אשר טרם ישוב לביתו וחצרו, תעבר הסכנה מנחלתו והמים יפנו מסביב שדותיו ובניניו לדרך אחרת, לא ברעש, רק במנוחה והשקט שלא יצמח לו שום הזק, וכדברי החכם צבי כף היה לאות ולנס לעיני כל.

באפן זה נכונה השתייה, שיהיה ביכלת גם באותה שעה לעשות גדולות וישועות", עד כאן דברי קדשו. (דברי גדולים)

חוב אינש לבסומי בפוריא

בימי הפורים מנח היה על שלחנו של הרה"ק **הקדושת לוי** זיע"א קנמן גדול

ויקר, מפאר ויקר שרק שועי ארץ וגבירים גדולים נהגו להשתמש בו, כל מי שהביא משקאות בפורים אל בית הקדשת לוי, היה יוצק אותן לתוך קנקן זה.

אחר פתח הקדשת לוי ואמר, "גלוי וידוע לפניך רבש"ע, שאפלו יתנו לי כל חללי עלמא, לא אסיח דעתי ממך אפלו לרגע כמימרא, והרי מגנה הוא מאד מי שמשפך ומאבד את הדעת.

מאידיך, הרי הורו חז"ל 'חוב אינש לבסומי בפוריא', ומצוה לשמע דברי חכמים, וצריך לזה מסירות נפש", נטל את הקנקן הגדול, ושתייה את המשקה אשר בתוכו עד גמירא.

אחרי כן הסמיך הצדיק ידיו הקדושות על השלחן והניח עליהם את ראשו, לאחר שנים או שלשה רגעים הגביה ראשו, וסר יינו ממנו. (קדושת הפורים)

אמרו נח חוב לבסומי

שונא היה הרה"ק **החידושי הרי"ם** זיע"א את השכרות בתכלית השנאה, שגור היה בפיו כי מותר האדם מן הבהמה הוא השכל והדעת, בשעה שהוא שכור, אין בו דעת.

שנה אחת בפורים נכנס לחדרו החסיד חיים איצ'ה מלאדז כשהוא מבסם, אמר לו החידושי הרי"ם בלשון קדשו, "הע, חיים איצ'ה שכור", השיב החסיד הרי אמרו (מגילה ז), 'חוב אינש לבסומי בפוריא', אמר לו הרבי, "לא אמרו בגמרא חוב להשתכר, אלא חוב לבסומי". (ליקוטי הרי"ם ע"פ הקדמת הפסקי תשובה)

אחר שתינתו היתה דעתו צלולה כדעתי עתה

בחג הפורים עורף היה הרה"ק **שלום אליעזר מראצפערט** זיע"א הי"ד את סעודת היום בכבוד רב, על שלחנו היו מביאים הרבה סוגי מאכלים יקרים ויינות משבחים, אולם הוא עצמו לא היה משתכר בסעודה.

שאלוהו זקני החסידים, מדוע אינו משתכר, הלא אמרו חז"ל שחוב אדם להתבשם עד דלא ידע, וגם אביו הרה"ק **הדברי חיים מצאנז** זיע"א וחונתנו הרה"ק **רבי מרדכי זב מהארנסטייפל** זיע"א היו שותים ומשתכרים ביום הפורים.

ענה להם ברב ענותנותו, "יהודי ששותה לשכרה ביום הפורים, צריכה דעתו להשאר צלולה במאה אחוז, רק אז מתר לשותות. אבי ז"ל גם אחר ששתייה, היתה

דעתו צלולה בדיוק כמו דעתי לפני ששתייתי, אך מאחר ואיני יכול לעשות כף ולהיות כמוהו, איני שותה. (רבינו הקדוש מראצפערט)

חובת היום בבקר על תנאי

כתב רבי אליהו דוד רבינוביץ האומים זצ"ל, **האדר"ת**. ביום פורים היה ששון לבי גדול, בסעודת הבקר כונתי לקיים מצות משתה ושמחה, חובת היום על תנאי, אם לא ירשוני עתותי לקיימה לעת ערב.

מנחה התפללתי מבעוד יום, ונכנסתי לסעודה אחריה בהדלקת הנרות ולפעמים גם החלונות סגורים בתריסים, להרבות האור בבית. בימי חרפי קיימתי מצות 'לבסומי עד דלא ידע' כפשוטו. (קונטרס נפש דוד)

אם אשאר עם עשרה אחוזים לא ישאר לי כלום

פעם אחת בפורים כששתייה הרה"ק **הבאר מנחם מקאליב** זיע"א כוסות יין, מיד בכל כוס לראות שהיא לא תהיה מלאה, שאילו השוחט שישב גם הוא בסמוך בראש השלחן, "הלא הרבי הוא מחסידי סיגעט, וסיגעט הרי היא צאנז, והרה"ק **הדברי חיים מצאנז** זיע"א היה שותה יין עד שנשתכר, מדוע כבודו כה נזהר שלא להשתכר.

ענה לו הרבי מקאליב, "כשמשתכרים מאבדים תשעים אחוזים מהשכל, הרבי מצאנז היה בעל מח כה גדול, שאפלו בעשרה אחוזים משכלו השיג יותר מאחר עם כל שכלו ונשאר בדבקות להשי"ת.

אני מאידך, אם אשאר רק עם עשרה אחוזים, לא ישאר לי כלום, על כן אין אני יכול להרשות לעצמי להשתכר". (הליכות חיים)

מה עושים עם החוב

בתחלת הסעודה היה הרה"ק **רבי צבי הירש מליסקא** זיע"א בעל **אף פרי תבואה** יושב באימה ובריאה, וכל המסבים יושבים לפניו באימה ודרך ארץ, רגיל היה הרבי להזכיר מספר פעמים, "יום כפורים".

אחר זמן בהמשך הסעודה היה נהפך לשמחה וחדוה, היה דוחק את עצמו לשותות יין, כשהוא רגיל לומר, "מה עושים עם החוב", דהיינו חוב אינש לבסומי. (דרכי הישר והטוב)

מליץ יקדין וזדושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אבן עזרא שליט"א

מִי־הָרֵא חֹזֶה־תֵּא

חֹדֶת־אֶזְרֵי־תֵּא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

דוד המלך ע"ה משתבח שמחזיק באמונתו בכל המצבים

קעד.), שגם כאשר היה נראה כדין, בטחתי
בחסד הטמון ונסתר בתוכו.

המתהלך באמונה זוכה לבנים צדיקים

אמונה זו - היא הערובה לחינוך הבנים,
כמאמר דוד המלך עצמו (תהלים קכח ג, ו)
'בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך, וראה
בנים לבניך', שכאשר מתהלך האדם כזית
רענן באמונתו, בניו הם בבחינת 'שתילי
זיתים', שבהם מבורך ירא ה', כנאמר בפרק
שם 'הנה כי כן יבורך גבר ירא ה'', שכאשר
מתהלך באמונתו מלמד את בניו דרך חיים,
כיצד לקבל כל דבר הבא בעולם בתמימות
ובאמונה, שכל דעביד רחמנא לטב עביד
גם כשנראה להיפך, מחדיר בהם כי 'אל
אדון על כל המעשים' והוא עשה ועושה
ויעשה לכל המעשים, ובכך חיים הם בצילו
של מקום בתורה ויראת שמים. ובפירושו
של רש"י (שם נב י) נמצא מפורש בדברי
דוד 'ואני כזית רענן וגו', ואלו דבריו: 'ואני'
הנרדף עתה בידך, אהיה 'כזית רענן' בבנים
ובבני בנים בבית הקדוש ברוך הוא.

דוד דימה עצמו לזית שכל אורו בא ע"י כתישה ויסורין

בדמיון ישראל לזית אמרו חז"ל דברים
נוספים, ואף אותם ניתן להעמיס בדברי
דוד שהשתבח 'ואני כזית רענן'. שאמרו
בגמרא (מנחות שם): ואמר רבי יוחנן, למה
נמשלו ישראל לזית. לומר לך, מה זית אינו
מוציא שמנו אלא ע"י כתישה, אף ישראל
אין חוזרין למוטב אלא ע"י יסורין. ואף
דוד היו כל ימיו מלחמות ורדיפות ובכח
אמונתו החזיק מעמד. והשאייר כוחו בכל
נפשות ישראל שהמלך לבו כל הקהל,
ודוד מלך ישראל חי וקיים (ר"ה כה). שכוחו
ניתן לכל הדורות, שיוכלו בכח האמונה
להחזיק מעמד ולהאיר אורם כפי שזית ע"י
כתישתו מוציא שמנו ומאיר.

שאמרה תורה לקחת שמן זית זך כי
ישראל נמשלו לזית. ולכך עלינו להתבונן
במשמעות 'זית רענן' שנמשלו בישראל
ונזכר בדוד המלך ע"ה.

מסבירים המפרשים, שזה מה שאמר דוד
'ואני כזית רענן' - הרי אני מחזיק באמונה
שלימה בחסד ה', כפי שעץ הזית רענן
בכל ימות השנה, וכך אני 'בחסד אלקים
בטחתי' - חזק אני באמונתי תמיד, הן בקיץ
המסמל תקופות רגועות ויפות, והן בחורף
המסמל תקופות סוערות וחשוכות, בכל
אלו בטחתי בחסד ה'. ולא זו בלבד אמר,
אלא 'בחסד אלקים' היינו החסד הנמצא
בבחינת 'אלקים' שהיא דין (זוהר וישלח

וְאִתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן
זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד (כז, כ).
דוד המלך אומר בתהלים (נב י) 'ואני כזית
רענן בבית אלקים, בטחתי בחסד אלקים
עולם ועד'. בדברי דוד פירשו המפרשים
שהם על פי שאמרו בגמרא (מנחות נג):
למה נמשלו ישראל לזית, ככתוב (ירמיה
יא, טז) 'זֵית רֵעֵנָן יִפֶּה פְּרֵי תֹאֵר קָרָא ה'
שֶׁמֶן, לומר לך, מה זית אין עליו נושרים
לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, כך
ישראל אין להם בטילה עולמית לא בעולם
הזה ולא בעולם הבא.

ובמדרש בפרשתנו (שמו"ר לו א) ביארו
זאת על הפסוק וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ,

מִלְתָּא דְפִלְיָאָה

עיקר השמירה במצות 'ונשמרתם לנפשותיכם' - נדרשת לרוחניות

וְאִתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד
(כז, כ).

עוד ניתן ללמוד מזית, שהנה דרשו רבותינו ז"ל במשנה (מנחות פו). 'הראשון
למנורה והשאר למנחות', ועוד אמרו (שם) 'כתית למאור' ולא כתית למנחות.
שטיפת הזית הראשונה הייתה למאור ושאר היוצא מן הזית פסול למאור, אך
כשר למנחות.

מכך נלמד אף אנו בני ישראל הנמשלים כזית, שעיקר כוחנו יהיה למאור,
שהם ענייני הרוחניות, כדכתיב (משלי ו כג) 'כי נר מצוה ותורה אור'. 'והשאר
למנחות', לשאר הדברים הגשמיים, שאף שנצרכים להם, אך כל מהותם וקיומם
הוא לצורך הרוחניות. וכפי שאמר הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה: 'רק הישמר לך
ושמור נפשך מאוד' (דברים ד ט) שנכללו כאן שני ציווים, האחד 'הישמר לך'
שהאדם נצרך לשמור עצמו, אך ציווי שני הוא 'ושמור נפשך מאוד', נפשך
מדבר מענייני הנפש הרוחניים, שהם צריכים שמירה יתירה, ועל זה אומר
'ושמור נפשך מאוד'. שאף שגם הגוף צריך שמירה, אך עיקר השמירה נדרשת
לרוחניות. וזה נלמד מזית, שהעיקר למאור תורה ומצוות ורק השאר למנחות.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

רמזים נפלאים במה שנמשלו ישראל לזית

לקיום גופו לא יסתבך בתוך מערבולות החיים, ותמיד ידע כיצד לשחות ולהינצל שלא יטבע חלילה בתוך ים הגשמיות. והנה כלל ראשון להינצל - לשמור ולהשיג שראשו יהיה מעל המים, ואז יוכל להיחלץ מטיביעה, אך אם ראשו בתוך המים תקרב טביעתו חלילה.

ובאופן זה ממש צריך האב ללמד לבנו לשרוד את ים הגשמיות, ע"י שידע בנפשו שעיקר היכולת לשרוד ולהינצל מטיביעה היא רק כאשר ראשו יהיה למעלה, כלומר, שראשו ומוחו יהיו בדברי תורה ודביקות הבורא, ובידיעה ברורה כי כל אשר לו מאיתו יתברך, ולא יועיל לו כל רדיפותיו והשתעבדותו לדברי העולם, ואז לא יפול ראשו ורובו ויטבע חלילה.

וזה פירוש דברי המדרש שהמשיל את ישראל לזית שהם כשמן שאינו מתערב ועליון על הכל, שעם ישראל מעצם דביקות נשמתם בעליונים יכולים להחזיק ראשם מעל המים ולא להתערב בענייני הגשמיות ועסקי העולם. וחיוב זה מוטל על האב שילמד זאת לבנו, כי האמונה ממשיכה ועוברת מדור לדור.

למוטב אלא ע"י יסורין. ואף דוד היו כל ימיו מלחמות ורדיפות ובכח אמונתו החזיק מעמד. והשאר כוחו בכל נפשות ישראל שהמלך לבו כלל כל הקהל, ודוד מלך ישראל חי וקיים (ר"ה כה). שכוחו ניתן לכל הדורות, שיוכלו בכח האמונה להחזיק מעמד ולהאיר אורם כפי שזית ע"י כתישתו מוציא שמנו ומאיר.

ע"י האמונה עם ישראל אינם מתערבים בהבלי העולם כשמן שאינו מתערב

במדרש אמרו עוד בדמיון זית לעם ישראל: מה שמן אינו מתערב בכל משקין ותמיד נשאר למעלה, כן ישראל אינם מתערבים באומות, ותמיד עליונים הם על הכל. ואפשר לומר, שאף על כך הייתה כוונת דוד באמרו 'ואני כזית רענן', שאמרו בגמרא (קידושין כט). 'האב חייב בבנו למול ולפדותו וללמדו תורה, ולהשיאו אשה, וללמדו אומנות. ויש אומרים, אף להשיטו במים'. ופירשו צדיקים שצריך האדם ללמד את בנו היאך לשחות במים הזידונים הלא הם הבלי עולם הזה, שאף שיתעסק בהם

וְאֵתָה תְצוּהָ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיהָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ פְּתִית לְמֵאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד (כו, כ). איתא במדרש בפרשתנו (שמו"ר לו א) וַיִּקְחוּ אֵלֶיהָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ, שאמרה תורה לקחת שמן זית זך כי ישראל נמשלו לזית. ולכך עלינו להתבונן במשמעות 'זית רענן' שנמשלו בישראל.

וכן אמר דוד המלך אומר בתהלים (נב י) 'ואני כזית רענן בבית אלקים, בטחתי בחסד אלקים עולם ועד'. בדברי דוד פירשו המפרשים שהם על פי שאמרו בגמרא (מנחות נג): למה נמשלו ישראל לזית, ככתוב (ירמיה יא, טז) 'זֵית רַעֲנָן יִפֶּה פְרִי תֹאֵר קָנָא ה' שֶׁמֶן', לומר לך, מה זית אין עליו נושרים לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, כך ישראל אין להם בטילה עולמית לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

דוד דימה עצמו לזית שכל אורו בא ע"י כתישה ויסורין

בדמיון ישראל לזית אמרו חז"ל (מנחות שם): ואמר רבי יוחנן, למה נמשלו ישראל לזית. לומר לך, מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתישה, אף ישראל אין חוזרין

גשמיות האדם מעוותת את עיניו מלראות בטוב ה'

הניסים והנפלאות שעושה ה' עמו מתפעל הוא מחדש בכל פעם אף שראה רבים כאלה, כדרך שאמר הוא עצמו בפרשת וארא (ד"ה כ) 'לפרש את שאמר הקב"ה למשה (לעיל ז ט) 'כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת', שהאדם המלומד בניסים שעושה לו ה' יתברך בכל עת, אזי הוא תמיד חידוש ונפלא בעיניו, הגם שרואה שה' יתברך עושה לו תמיד ניסים, אף על פי כן הוא מפליא הדבר לחידוש גדול. אבל העושה דבר חידוש פעם אחת על ידי כישוף וכדומה, בפעם השנייה לא יהיה חידוש בעיניו שהרי עשה זאת בעצמו פעם אחת ויודע שהוא כזב. וזהו שאמר השם יתברך ברוך הוא 'כי ידבר אליכם פרעה תנו לכם מופת', פירוש, שתעשו מופת כזה שגם לכם יהיה למופת ולחידוש, זה יהיה ודאי דבר ה'. ואף אנו נשוב בזה לעניין הראשון, שכפי שהאדם רואה ומתבונן בנפלאות ה' הנעשים עמו בכל רגע, פועל בנפשו התעוררות שאם ישכיל יבוא ממנה לקדושה, וכלשוננו של הנועם אלימלך: 'ועל ידי זה יזכרו ויתקדשו בקדושה רבה', שבנפלאות ה' יש כח מיוחד שעל ידם יתפעל האדם ויעשו רושם בנפשו.

ואמרתם 'אחינו המסו' כו' (שם פסוק כח), היה לכם להאמין על ידי הניסים שראיתם בחוש - העמוד אש וענן ההולך לפניכם. 'ובדבר הזה אינכם מאמינים', רצה לומר, ואתם אפילו הניסים הנגלים, דהיינו עמוד אש וענן שאתם רואים, אינכם מאמינים, מחמת שאתם מגושמים כל כך.

וכן להיפך ובדרך מידה טובה המרובה נותן רבי אלימלך דרך לבוא אל הקדושה ולהשתחרר מחבלי עבותות חבילי הבלי העולם, וכך כתב שם: והוכיח אותם, שישומו לב לגודל הניסים והנפלאות שעשה עמהם השם יתברך בכל עת, ועל ידי זה יזכרו ויתקדשו בקדושה רבה, וקל להבין. ע"כ לשון קדשו. כלומר מצד אחד גשמיות העולם מסמא עיניים מלראות באותות ובמופתים, אך מצד שני ובמידה טובה המרובה, כאשר האדם מתבונן בגדלות ה' בניסיו ונפלאותיו, הרי שהוא מזדקק ומתקדש בקדושה רבה.

הרואה נפלאות ה' מתפעל מחדש בכל פעם אפילו מי שכבר ראה אותם

וכך גדול יש בנפלאות ה' שאדם רואה

ענייני עולם הזה מעוותת את עיני האדם, וככל שאדם הולך בגשמיות יום ועוד יום כך מתגשם ואינו רואה הנהגת ה' בעולם, וכשרואה דבר שאינו מובן בעיניו שואל ומתמיה דברים של כפירה, במקום להבין כי עיניו מטעים בו והקושיא היא עליו עצמו, מדוע התרחק כל כך. ועד כדי כך יכול להידרדר אם אינו עוצר בעצמו וממשיך ללכת אחרי הבלי העולם, שאפילו פליאות תמים דעים, ניסים ונפלאות הנראים ונגלים לעיני כל כשידוד מערכות, הרי הוא כעיוור ואינו רואם.

וכה דיבר בקדשו רבינו רבי אלימלך מליזענסק ע"ה בנועם אלימלך (דברים ד"ה ותקרבון) בביאור הפסוקים (שם א לב-לג) 'ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלקיכם, ההולך לפניכם בדרך לתור לכם מקום לחנותכם באש לילה לראותכם בדרך אשר תלכו בה ובענן יומם'. וזה לשון קדשו: כשאדם הולך בגשמיות וענייני עולם הזה יום יום, על ידי זה הוא נתגשם כל כך, שאפילו הניסים והנפלאות הנגלים והנראים בחוש הראות אינו מאמין. וזהו שהוכיח אותם [משה רבינו] אף שקלקלתם

שמירת הדיבור - יסוד קדושת הנפש

א: דעוון זה הוא בא מפגם הלשון שחטא בלשון הרע זה וזה גורם פגם ברית המעור. וגם כבר מבואר שבשביל זה בנים מתים כשהן קטנים.

וידוע דהמעיל היה מכפר על לשון הרע, וזהו שכתוב 'ועשית את המעיל' על לשון הרע שהיה כליל תכלת שינצל גם מפגם ברית קודש הנקרא כליל ועטרה כידוע ליודעי חן, שיהיה לתכלית גם כן לעוון הנתלה בכליל, ומזהיר הפסוק 'והיה פי ראשו בתוכו' שתראה לשמור ברית הלשון שבראשו שהוא ברית הלשון שלא יחטא בפיו, 'שפה יהיה לפיו' וכו'.

ותהא משמר את פיך מלשון הרע ומניבול פה כמאמרם במסכת שבת דף ל"ג (ע"א) בעוון ניבול פה צרות רבות באות וגזירות קשות מתחדשות ובחורי שונאי ישראל מתים, יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין, ובזה תעשה הרחק לחמש התיבות שלאחריו כנאמר, והיינו שתפסיק בתיבת 'כפי' שיהיה גם פיך קדוש לדבר רק בדברי תורה ותפילה, כמדרשם על פסוק (ירמיה טו יט) 'אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה', שאני גוזר גזירה והצדיק מבטלה. וסיים אם כה תעשה, 'תחרא יהיה לו לא יקרע' - שלא תצטרך לקרוע קריעה ר"ל, שלא יהיו בנים מתים כשהם קטנים, כדאיתא בירושלמי (תענית פ"ב ה"א) 'קרעו לבבכם ואל בגדיכם' (יואל ב יג), קרעו לבבכם לפני בתשובה עד שלא תצטרכו לקרוע בגדיכם על בניכם.

ישמור פיו מדברים בטלים כדי שיוכל להוציא בו דברי קדושה

אחר ראות עינינו כזאת, נשריש בלבנו היטב כי 'מוות וחיים ביד לשון' (משלי יח כא), ונשכיל לשמור נפשנו ע"י שנשמור פינו מכל דיבור אסור ח"ו, ואפילו מדברים בטלים כי בכך נשמור נפשנו מכל טומאה ופגם, כלשון קדשו של השפת אמת (מצורע תרס"א ד"ה בפסוק): ולפי שכח הלשון גדול מאוד צריכין להזהר מדברים בטלים והם מעכבין הפה ולשון להוציא בהם דברי קדושה, כמו שכתוב (דברים ו ז) 'ודברת במ', אמרו חז"ל (יומא יט): השח שיחה בטלה עובר בעשה 'בס' ולא בדברים אחרים. שהוא תנאי, שכפי מה ששומר פיו מדברים בטלים כך יכול לדבר במ.

הקדושה כאן, 'ועשית את מעיל האפ"ד', 'אפ"ד' עולה כמספר פ"ה'. והיינו לעשות מעיל ומלבוש אל הפה. וזהו 'והיה פי ראשו בתוכו', רוצה לומר, שיהיה להאדם פה קדוש מדבר בהשכל והכמה שבראשו. וזהו 'ראשו בתוכו', רוצה לומר, להשים ראשו ושכלו לשקול את כל דבריו שיהיו דבריו במישור וצדק. וזהו גם כן 'שפה יהיה לפיו סביב' שישמור את כל דיבוריו לעשות להם גדר ושפה.

לפיו סביב מעשה א'ורג - ראשי תיבות אותיות ס"מ, ת'חרא י'היה לו לא יקרע - ראשי תיבות אותיות 'לילי'ת' למפרע, והיינו כי על ידי שעושה שפה לפיו ושומר פיו ולשונו מלדבר רע ושום בחינת דיבור רע, אז על ידי זה ודאי ינצל מס"מ ונוקבא. ואז 'לא יקרע', רוצה לומר לא יקרה רע חס ושלום.

קדושת הפה חוצצת בין אותיות הס"מ ומסלקת המוות

דברים אלו נמצאים מפורש כתוב בדברי הרה"ק רבי שמשון מאוסטרופולי ע"ה וכפי שמביאו בחוות יאיר (חדש אור שני ד"ה ושמעתי) לפרש הפסוק שבפרשת כי תשא (להלן לג כג) 'והסירותי את כפי וראית את אחורי ופני לא יראו', וזה לשונו: משום דבפרשת תצוה כתיב 'שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע', ד' תיבות הללו לפיו סביב מעשה א'ורג, ראשי תיבות שלהם אותיות של הס"מ, וחמשה אותיות הללו ת'חרא יהיה לו לא יקרע הם אותיות לילי"ת, ותיבת 'כפי' עומד באמצע ואינו מניח לקרב אותם. וזה אמרו 'והסירותי את כפי' - ג' אותיות הללו מבין שניהם, אז הצרה אל אחותה נישגת 'וראית את אחורי ופני לא יראו' ודברי פי חכם חן ושפתיים ישק.

ממשיך החוות יאיר: ואולם יש לכוון בזה פירוש הפסוקים בשני מקומות 'ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת. והיה פי ראשו בתוכו, שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע', דהנה כבר כתבנו לעיל משום זהוהר חדש (שיה"ש

ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת. והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע (כח לא-לב). ובגמרא זבחים (פח:): שנינו: מעיל מכפר על לשון הרע [ושם: מנין, אמר ר' חנינא, יבא דבר שבקול ויכפר על קול הרע]. לימוד גדול יש לנו ללמוד מפרשה זו כמה כוח דיבורו של יהודי גדול עד למאוד, וכל כך גדולה השפעתו שכפי ששומר פיו ודיבורו, כך משמר כל גופו מכל חטא ועוון.

כך כתב הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא ע"ה, ויש לנו להתבונן הרבה בדבריו, באשר הוא אשר הוריש לו רבו רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה את כח הדיבור, ועל כן, מלבד שכל דבריו ברוח הקודש נאמרו, מעלה נוספת יש בדבריו אלו, שכן מי לנו היודע גודל כח הדיבור יותר ממנו, שקיבל זאת בירושה מרבים של כל האדמורי"ם בעל הנועם אלימלך ע"ה.

בשמירת הפה נשמר מפגם הברית אם כן זאת נעשה ונחיה נייתי ספרו ונחזה מיליו, ואלו דבריו (ד"ה ועשית): ידוע מספרים הקדושים כשהאדם שומר פיו ולשונו מלדבר דברי שקר ולשון הרע ורכילות וליצנות וכדומה, אז בזה ודאי ינצל ממקרה לילה. וחס ושלום כשאדם פוגם בברית הלשון על ידי דיבורו בלשון הרע ורכילות וליצנות ודברי שקר והבאי וכיוצא, אז על ידי זה נפגם חס ושלום ברית המעור במקרה לילה, ומכל שכן וקל וחומר בדברי נבלות הפה חס ושלום רחמנא לצלן. והכל הוא על ידי ס"מ הרשע הוא היצר הרע הוא השטן (ב"ב טז.), המסית את האדם ומדיחו מהטוב, לטמא את פיו ולשונו בדברי שקר ולשון הרע וכדומה. ונוקבא דילה היא לילית הרשעה מטמאת את האדם בלילה במקרה רע חס ושלום.

אמנם כאשר האדם שומר פיו ולשונו ושוקל את כל דיבוריו על ידי מאזני שכלו והכל בהשכל והכמה ידבר דברי אמת וצדק וכל היום רק מישרים דובר ובפרט בדברי תורתנו הקדושה, אז בודאי ינצל בלילה ו'בל יפקד רע' (משלי יט כג) חס ושלום כלל.

כשעושה גדר לפיו ושוקל דבריו קודם אמירתם לא יכשל במקרה לילה

והן הם הדברים שמרמזת לנו תורתנו

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים
ניצוב ועימוד: שוקי קטר

פרשת תצוה

חושן משפט

רגיל היה על לשונו של הרה"ק האמרי חיים' מויד'ניץ זיע"א לומר כי ימי ספירת העומר דומים לחוט אלקטרי המעביר זרם בין שתי נקודות כוח, וימים אלו הם המעבירים ומחברים את קדושת ימי חג הפסח עם קדושת חג השבועות. בכלל, היה האמרי חיים מתבטא כי כל ימות השנה הרי הם נחשבים אצלו כימי חול המועד בין חג לחג, על אחת כמה וכמה שימי ספירת העומר שהם ימי טהרה והתקדשות, אחר חג המצות וכהכנה רבתי לקבלת התורה, היו אצלו ימים נעלים ונשגבים עד מאוד.

עבודת קדשו של האמרי חיים בימים אלו הגיעה לשיאה בזמן ספירת העומר שנאמרה באופן מיוחד, ורבים היו מתקבצים בבית מדרשו של האמרי חיים כדי להתבשר מזיוו בשעה זו של קיום מצות ספירת העומר. המצוה הייתה נעשית בליווי ניגון מיוחד שמקורו מהיכל הנגינה, ונאמרה בקול חוצב להבות אש.

לכן, משפנה האמרי חיים אל גביר אחד ממקורביו ששהה אצלו בימי חג הפסח וביקש ממנו להישאר במחיצת קדשו גם בימי ספירת העומר עד לאחר חג השבועות, הבין הגביר כי זו בקשה רוחנית הנובעת מרעיון נשגב זה המקשר בין החגים על ידי ימי ספירת העומר. הלוא חסידים רבים היו מגיעים, גם ממרחקים, לשהות בצל קדשו של הרבי, ומה טעם יש לחסיד שהוא נוסע לביתו בדיוק בשעה שחבריו מגיעים לרבע להסתופף בצילו.

אותו חסיד עשיר התגורר בעיר טרנובה, שם היו לו עסקים רבים ומסועפים אותם ניהל ביד רמה. בכל הזדמנות נסע החסיד אל רבו האמרי חיים, בפרט בשבתות ובימים טובים בהם העסקים היו מושבתים ונקל היה לו להיות אצל רבו. כך גם היה באותו חג הפסח: כבר לביל בדיקת חמץ הגיע לאכסניה הקבועה שלו, זו הסמוכה לבית מדרשו של הרבי, ובמשך כל ימי החג מילא אסמיו בנועם קדושתו של רבו.

עומד היה החסיד בחדרו של האמרי חיים, מושיט לו את ידו כדי לקבל ברכת פרידה, אך האמרי חיים מסרב לפטור אותו בברכת הדרך לחיים ולשלום. מילים קצרות אך ברורות ביותר: "אתה צריך לספור כאן!". האמרי חיים אומר לו מפורשות שהוא אינו מסכים לשובו אל ביתו בטרנובה, אלא תובע ממנו להישאר

במחיצתו במשך כל ימי ספירת העומר.

החסיד שבשום הזדמנות לא העלה על דעתו להרהר אחר רבו, על אחת כמה וכמה שלא להתווכח עם רבו, לא ידע את נפשו. מעולם לא היה לו כדבר הזה שהרבי גוזר עליו להישאר אצלו עוד יותר מארבעים יום ולא לחזור לביתו, והלוא בימים אלו עובדים עסקיו במלוא המרץ, והוא זה כגדול עומד על גביהם להפעילם ולהשגיח עליהם. אם רצונו של אדם לאבד נכסיו, כבר המליצו לו חז"ל, שעליו לשכור פועלים ושלא לשבת עמם, והנה כאן מורה לו הרבי שבמשך זמן כה ממושך הוא לא יהיה אצל פועליו ועובדיו.

במורא גדול פתח החסיד את פיו וניסה לומר לרבי: בוודאי שנכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה', ואילו היה בכוחי ואפשרותי לא הייתי עוזב את בית מדרשו של הרבי לצמיתות, אך מה אעשה שטפלי תלויים בי ועלי לפרנס את משפחתי הרחבה ולתת משכורות לכל עובדיי הרבים המועסקים בכל עסקי. אם לא אעבוד, ובוודאי שאם לא אשגיח על הפועלים שיעשו מלאכתם נאמנה, יכול אני חלילה למצוא את עצמי בחוסר כל ובפשיטת רגל.

ככל שהכביר החסיד דברים על עסקיו המסועפים ועל הצורך החיוני שלו להיות סמוך ונראה לעסקיו נותרו פניו של האמרי חיים חתומות וללא שינוי. כל שהסכים לומר היה: מה שאמרתי - אמרתי! עליך לספור כאן! ואין לי כל ברירה אחרת!

חסר אונים היה החסיד, אך מתוך שלא העז לנסוע ללא ברכת רבו הוא נשאר במחיצתו כפי שנצטווה. כמובן שתיכף ומיד שלח מברקים בהולים לביתו ולעסקיו עם הודעה על שינוי התוכניות: אין הוא חוזר לעירו עד לאחר חג השבועות ועל העסקים להמשיך להתנהל לפי ההוראות שיתקבלו ממנו בסדרת מכתבים ואגרות שישלחו בתדירות רבה.

למותר לציין את ההלם העצום בו התקבלה הודעתו של החסיד אצל משפחתו שידעה עד כמה הוא מעורב בכל פרט ופרט מענייני עסקיו וכי על פיו ישק כל דבר. כיצד יתנהלו העסקים ללא שהוא עצמו יהיה במקום? תחילה ניסו בני המשפחה לשתף פעולה עם החלטת אביהם, ופעלו בהתאם להוראות שהגיעו אליהם ממרחקים. אלא שתוך כמה ימים הוברר להם כי המתכונת אינה פעילה כלל.

החלטות רבות היו צריכות להתקבל תיכף ומיד, כשרק אדם שנמצא במקום יכול לדעת

להכריע בהם, ואבי המשפחה לא היה שם ברגע האמת. הוראות שונות שהגיעו מברקים ובמכתבים לא הובנו כראוי, וגרמו לזנז רב. ובעיקר, הורגש הדבר אצל הפועלים הרבים שאימת מעסיקם לא הייתה עליהם, המשמעת התקיפה שתמיד הייתה מוטלת עליהם התרופפה והם עשו כל מה שליבם חפץ.

בהעדר ברירה החלו בני המשפחה לשלוח לאביהם מברקים בהולים עם דרישה תקיפה לחזור תיכף לביתו. במכתבים היוותר מפורטים תואר החורבן הגדול שכבר אירע לעסקיו, וכך גם תיאורים אודות העתיד שכפי הנראה כל רווחיו הולכים לאבדון כתוצאה מכך שהוא אינו נמצא יחד עם הפועלים. מכתבים אלו הגיעו שוב ושוב, כשמיים ליום התחזית נעשית קשה ושחורה יותר.

הלחץ הנורא מבני משפחתו עשה את שלו והחסיד הרגיש כי הוא אינו מסוגל יותר. אם הרבי מסרב לתת לו את ברכת הדרך לנסיעתו חזרה לביתו, הרי שבעל כרחו יסע לביתו בלי ברכת פרידה. וכך קם ונסע לביתו.

עם שובו לעסקיו הוא גילה את הבור העמוק שנפער בו. היו שם הפסדים כמעוות, שלא יוכלו לתקן וחסרון שלא יוכל להמנות, אמנם החסיד עבד לילות כימים למען שיקום נכסיו, אך אחת הבעיות המרכזיות שהעיבו על העסק היה תפקודו של אחד הגויים שהיה אמור לעבוד בשדות ועשה את מלאכתו רמיה. זה משכבר הימים היה פועל שגרם נזקים לעסק, אך בימים האחרונים פרק מעליו לגמרי כל עול.

החסיד ניסה להעלותו על דרך המלך, עד שבאחד הימים, בהיותם שניהם לבדם בשדה התנפל הגוי על מעסיקו החסיד, הכה בו מכות חזקות ורצחו נפש.

משלא שב החסיד לביתו, כבר היה נדמה לבני משפחתו כי הוא שב אל רבו האמרי חיים, אך לאחר כמה שעות התבררה להם האמת המרה והכואבת: אביהם נרצח על ידי הפועל שקם עליו להרגו. או אז הם הבינו את כוונתו הנסתרת של האמרי חיים שהתחנן בפני חסידו שלא ישוב לביתו. הרבי ראה את מידת הדין מתוחה עליו בימים אלו וביקש להצילו ממוות לחיים, אלא שבני המשפחה הכריחו אותו לשוב לביתו, אל השדה בו נקפד פתיל חייו.

האווירה בימי השבעה הייתה מתוחה ביותר. בניו ובנותיו של המנוח ידעו כי הם למעשה הביאו את מותו של אביהם, ולא ידעו

שבת אחת הבחין הרה"ק האמרי חיים זיע"א כי הגיע להסתופף בצילו אדם שעד כה לא היה נוהג להגיע. אותו אדם לא היה כוסף ומשתוקק לקדושת השבת אצל צדיקים, ומעולם לא הסתופף יחד עם חסידים ואנשי מעשה בצילם של הצדיקים. והנה, רואה האמרי חיים, שאדם זה הגיע אליו לשבת, נדחף הוא כצעירי הצאן בעת עריכת השולחנות, ועושה הכל כדי שהאמרי חיים יראה כי הוא מצוי כאן בשבת.

ניכר היה בו באותו אדם שאיש תקיף היה, גרגרן וחסר סבלנות. רגיל היה להעמיד דבריו על דין תורה ולא ניאות לוותר או להגיע לפשרות מחוץ לחדרי בית הדין. תמיד היה כסתו מוטלת אצל דיינים ובתי דינים, והיה מטרידם בויכוחים שונים.

בחכמתו הרבה והמופלגה הבין האמרי חיים כי אדם זה שוב הסתכסך עם מאן דהוא, והיות ושמעו של האמרי חיים כדיין מומחה וחכם מופלג הלך לפניו, מבקש הוא לבוא ולעמוד לפניו לדין תורה. אלא שהוא גם מבקש לעשות 'השתדלות' מצידו, ובשל כך הוא הקדים והגיע לשבת זו, כדי שהאמרי חיים בעת שבתו כסאות למשפט יחשוב כי הוא מאנשי שלומו ויוציא דינו על הצד היותר טוב עבורו.

ביקש האמרי חיים להודיע בשער בת רבים כי הוא מבין היטב את כוונתו של האיש, והיא לא תצלח. ולכן בשעה אמירת התורה במרכז השולחן הטהור, פתח האמרי חיים ואמר: נאמר בפרשת השבוע, פרשת תצוה (שמות כח טו): **'וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת שְׂמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט עַל לְבוֹ בְּבָאוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ לְזָכְרוֹ לִפְנֵי ה' תָּמִיד.'**

ויש לפרשו כך: 'אֶהְרֹן' הוא מנהיג הדור הנושא בעול בני ישראל, והחובה עליו לישא 'את שמות בני ישראל בחושן המשפט', היינו, את כל אותם אנשים שהם 'יהודי חושן משפט', אלו שהם תמיד מצויים בבתי דין ואינם מסכימים למחול ולוותר אפילו על פחות משווה פרוטה. אנשים אלו, צריך המנהיג לזכור תמיד ולהשימם 'על ליבו', לא לשכוח מהם וממעשיהם, לבדוק אחריהם בעין פקוחה ולראות היטב את כל מעשיהם והתנהגותם.

לא חלפו ימים רבים עד שאותו אדם הגיע אל האמרי חיים ואמר לו: שמעתי את גודל חכמת רבינו בפסיקת דינים, ואף אנכי יש את רצוני לתבוע לדין תורה את אחד ממכריי. באותו רגע חיך האמרי חיים לעצמו בראותו כי אכן נודע הדבר וכל מה שהגיע איש זה לשבת לכאן היה בכדי לשבות את לבו של הרבי שיוציא את דינו כרצונו.

השיג את המפתח ועשה את הכספת כמצולה שאין בה דגים.

חילופי האשמות מיהרו לבוא. כולם חשדו בכולם והצעקות נשמעו למרחוק. ברור שכולם טענו כי לא הם אלו שלקחו את הרכוש הרב, אך המציאות הייתה חדה ונוקבת: הכספת ריקה, וברור שהיא רוקנה על ידי אחד מבני המשפחה.

המשפחה החשובה נקרעה לגזרים במריבה אודות הירושה. דיינים מומחים שעסקו בעניין במשך חדשים רבים, העלו חרס בידם ולא הצליחו להביאם אל עמק השווה. אדהכי והכי נמנו כולם וגמרו: הלוא אבינו חסיד מובהק היה של האמרי חיים, ואילו היה שומע לעצתו - אף היה מצוי כעת בחיים. וכי לא מהראוי שנעלה את טענותינו בפניו והוא זה שיכרע ויפסוק כדת מה עלינו לעשות.

במשך שמונה ימים עסק האמרי חיים בסוגיא הסבוכה. הוא שמע ביחידות כל אחד ואחד מבני המשפחה, שאל דרש וחקר, עד שהוציא את פסק דינו: כולם, הבנים והבנות, החתנים והכלות, ללא יוצא מהכלל, מחוייבים בשבועה שלא שלחו ידם ברכוש ושארין הם יודעים כלום על העלמותו.

השבועה המשפחתית הגדולה נקבעה כבר לאותו לילה. בבית הכנסת שבטרנובה האפילו את החלונות, הדליקו נרות שחורים, ואף הביאו את ציוד הטהרה של החברא קדישא המקומית, כדי להטיל אימה ופחד על כל חייבי השבועה, לבל יעזו להשבע לשקר. בתוך בית המדרש הוקצה מקום מיוחד לחייבי השבועה, ואילו שאר המקומות בבית המדרש התמלאו סקרנים רבים שביקשו לראות כיצד יפול דבר.

הס הושלך בבית המדרש החשוך כשהאמרי חיים עלה על בימת בית הכנסת ונשא דרשה נלהבת ביותר בחומרת עוון שבועת שקר ועל העונשים הנוראים והחמורים השמורים לנשבעים לשקר. בבכיות עצומות ובהתרגשות רבה הסביר האמרי חיים לשומעים כי אין לו לאדם לחשוב על הרווח הכספי הזמני שיהיה לו מהרכוש הרב שאותו גנב מהכספת, שכן אי לו ואוי לנפשו מהצרות הנוראות שיבואו עליו ועל משפחתו בעוון שבועת השקר והגניבה.

הדרשה נמשכה ונמשכה, עד שלפתע, בשעת לילה מאוחרת, נשמע קולה של אחת הבנות שלא הייתה מסוגלת לעמוד בזה, והיא הכריזה: רבי, יכול אתה להפסיק! מוכנה ומזומנת אני להחזיר את כל הרכוש ---

האמרי חיים ביקש מאחד מאחיה שילווח אותה בדרכה אל המקום בו הטמינה את הרכוש הרב, ואכן, כבר באותו לילה חולק הרכוש בין כל הצאצאים לשביעות רצון כולם.

את נפשם כיצד יוכלו לכפר על העוול הנורא שעשו כשגררו את אביהם שלא ברצונו לעזוב את הרבי ולשוב לביתו. כל אחד האשים את השני כאילו הוא זה שאחראי לכך ובגללו חזר האבא מהרבי אל מותו.

אלא שקטטה זו התגלתה כאין וכאפס מול המחלוקת הנוראה שפרצה בין יוצאי חלציו של החסיד עם כלות ימי השבעה. סוד משפחתי היה ידוע לכל ילדיו של החסיד, כי לאביהם יש כספת גדולה, סגורה ומסוגרת, הטמונה היטב במקום מסתור בבית.

כספת זו לא שימשה עבור החיים השוטפים של הבית, כי אם לסכומי כסף גדולים, ואף לתכשיטי זהב וכלי כסף, אבנים טובות ומרגליות, שהונחו למשמרת. לתוך כספת זו היה החסיד מכניס את רווחיו הגדולים שהגיעו אליו, ומתוך כספת זו אף היה מוציא ככל שהיה צריך עבור נישואי בניו ובנותיו או להוצאות גדולות אחרות.

במשך כל ימי חייו של האבא איש לא העז לנגוע בכספת החשובה, אך ככלות השבעה, נמנו וגמרו כל יוצאי חלציו שמהראוי לפתוח את הכספת כדי לחלק את הירושה שווה בשווה בין כל הצאצאים. המפתח הכבד הובא מצרור המפתחות של האבא, וכולם עצרו את נשימתם כשהמפתח הסתובב במגעול ופתח לרווחה את דלת הפלדה הכבדה.

אם בני המשפחה ציפו לראות אור מבהיק מאוצרות הזהב והכסף, הרי שהמבוכה הייתה גדולה מאוד: הכספת הייתה ריקה לחלוטין! על קרקעיתה היו מעטפות נייר ריקות שנראה כי שימשו בעבר לאכסון שטרות כסף, כמה מטבעות קטנות חסרות ערך אמיתי נמצאו שם גם הם, אך העיקר היה חסר מהספר: כל ההון העצום שהעמיד את החסיד כאחד מהעשירים הגדולים של המחוז כולו - נעלם כאילו בלעה אותו האדמה.

לרגע חלפה בראשם מחשבה שמא כל כספת זו לא הייתה אלא אחיזת עיניים ולא יותר, כך שמעולם לא היה בה כלום. או שמא, בערוב ימיו הפסיד אביהם את כל רכושם. אך עד מהרה התברר להם כי בערב יום פטירת אביהם ראה אחד האחים את הכספת כשהיא מלאה. הוא ידע לספר על תכולת הכספת כפי שהיא נראתה בהסתכלות מהצד, והוא הצהיר בהן צדק שברור לו לחלוטין שעד פטירת האבא הייתה הכספת מלאה ברכוש רב ובדברי ערך.

כחלוף שעה קלה הבינו כל הילדים את אשר אירע: במהלך ימי השבעה ניצל אחד מבני המשפחה את ההזדמנות האפלה ורוקן את הכספת. מתוך שכולם היו עסוקים בשקם ובתעניתם על הפטירה הפתאומית, לא הבחינו באחד מהם שחמק אל החדרים הפנימיים,